

OM DE HADE FÖRÄLDRAR FÖDDA PÅ »RÄTT PLATS«
OM UNGDOMAR MED UTLÄNDSK BAKGRUND I DET SVENSKA UTBILDNINGSSYSTEMET
OCH PÅ DEN SVENSKA ARBETSMARKNADEN
ALIREZA BEHTOUI

OM DE HADE FÖRÄLDRAR FÖDDA PÅ »RÄTT PLATS«

OM UNGDOMAR MED UTLÄNDSK BAKGRUND I DET
SVENSKA UTBILDNINGSSYSTEMET OCH PÅ DEN SVENSKA
ARBETSMARKNADEN

AV

ALIREZA BEHTOUI

En fullständig förteckning över bilagor och
underlagsrapporter till Rapport Integration 2005
finns på www.integrationsverket.se

Alireza Behtoui: *Om de hade föräldrar födda på »rätt plats«, Om ungdomar med utländsk bakgrund i det svenska utbildningssystemet och på den svenska arbetsmarknaden*

© Integrationsverket och författaren

ISSN 1651-1662

Integrationsverket
Box 633
601 14 Norrköping
www.integrationsverket.se
© omslagsfoto: Doug Scott, Scanpix

Grafisk form: Anna-Sofia Quensel

Grafisk produktion och tryck: Elanders AB 2006

INNEHÅLL

Sammanfattning	7
Inledning	9
Teoretisk ram	10
Data	11
Utbildningsresultatet	12
Betyg i svenska språket och svensk litteratur	14
Genomsnittsbetyg från gymnasieutbildning	14
Tre- och fyraårig teoretisk gymnasielinje	14
Totalt antal formella utbildningsår tolv år efter avslutad gymnasieskola	15
Utbildningsresultatet – en summering	15
Tolv år efter avslutad gymnasieskola, Valfärd och Arbete 2002	16
Disponibel inkomst	16
Syssestättningssstatus	18
Företagare	20
Sannolikheten att bli företagare	21
Enmansföretag	22
Sammanfattning och slutdiskussion	24
Referenser	27
Appendix	29

FÖRORD

Integrationsverket har i uppdrag av regeringen att vartannat år lämna en rapport om tillståndet och utvecklingen inom olika samhällssektorer när det gäller situationen för invånare med utländsk bakgrund. I *Rapport Integration 2005* analyseras utvecklingen på arbetsmarknaden, inom utbildningsväsendet, barn och ungdomars uppväxtvillkor, folkhälsan samt utvecklingen av det segregerade boendet.

Ett antal forskare har fått i uppdrag av Integrationsverket att bidra med underlag som vi här publicerar som expertbilagor.

Samtliga forskare ansvarar själva för innehållet i sina bidrag och Integrationsverket tar inte ställning till innehållet.

En förteckning över expertbilagorna återfinns på Integrationsverkets hemsida, www.integrationsverket.se, se under publikationer.

Norrköping, mars 2006

Abdullahi Aress
Avdelningschef

SAMMANFATTNING

I den här uppsatsen studerar vi alla ungdomar som har slutat gymnasieskolan i Sverige år 1990. Ungdomarna följs sedan genom eventuell vidareutbildning och ut på arbetsmarknaden fram till år 2002. Under hela vägen jämförs ungdomar som har infödda föräldrar med ungdomar med utländsk bakgrund. Först granskas genomsnittsbetyg från gymnasieutbildningen, betyg i svenska språket och svensk litteratur, sannolikheten att individen har läst 3–4-årig teoretisk gymnasieutbildning och sedan totalt antal år med formella utbildningar tolv år efter avslutad gymnasieskola. Resultatet visar att det inte finns några väsentliga skillnader mellan barn till infödda och invandrarnas barn när det gäller studieresultat. Däremot förekommer skillnader både när det gäller inkomst

och chansen att få en sysselsättning när de träder in på arbetsmarknaden.

Vi har även studerat effekten av att ha en fader född utomlands och en moder född utomlands för ungdomar som enbart har en förälder född i utlandet. Resultatet tyder på att det är mer fördelaktigt att ha en infödd far än en infödd mor. Till sist har vi studerat ungdomar i vår population som har blivit företagare. Resultatet antyder att barn till infödda företagare i större utsträckning följt föräldrarnas tradition, jämfört med barn till invandrare. Samtidigt som sannolikheten är större att barn till invandrare blir enmansföretagare (snarare än att äga ett företag med anställda), jämfört med barn till infödda.

OM DE HADE FÖRÄLDRAR FÖDDA PÅ »RÄTT PLATS«

Inledning

De få empiriska undersökningar som har gjorts i Sverige om ungdomar med utländsk bakgrund tyder på att de har lägre arbetsinkomst och högre arbetslöshet än barn till infödda svenskar. Gapet är störst om dessa unga människor har sina rötter utanför Västeuropa eller Nordamerika (se t.ex. Arai m.fl. 2000, Vilhelms-son 2002, Österberg 2000, Behtoui 2004a).

Föreliggande studie skiljer sig från tidigare studier genom att den är en totalundersökning och ger en heltäckande bild av ungdomarnas väg från skolan till arbetsmarknaden under en relativt lång period, från 1990 till år 2002. Syftet är att vidga kunskaperna om vilka mekanismer som påverkar ungdomar med olika bakgrund vad gäller studieresultat i det svenska skol-systemet och etablering på den svenska arbetsmarkna-den. Det datamaterial som vi använder gör det möjligt att följa *alla* ungdomar som har slutat gymnasiesko-lan år 1990 och deras arbetsmarknadskarriär efter tolv år. Förutom fördelen med att ungdomarna kan följas under en lång period, innehåller våra data informa-tion om ungdomarnas väg genom skolan (inklusive betyg) och deras ställning på arbetsmarknaden.

Referensgrupp i vår undersökning är individer som själva är födda i Sverige med två infödda föräld-rar (pop.1). Vi har fördelat andra individer i grupper enligt följande två kriterier:

Det *första* kriteriet innebär att individen själv är född eller har föräldrar som är födda i NW-länder (»NorthWest Europe and North America«) respektive ONW-länder (»Outside NorthWest Europe and

North America«). Länder som ingår i NW-gruppen är: Danmark, Finland, Norge, Island, Belgien, Lux-emburg, Storbritannien, Irland, Tyskland, Frankrike, Italien, Spanien, Portugal, Nederländerna, Österrike, Schweiz, Japan, USA, Kanada och Australien. Resten av världen ingår i ONW-gruppen.

I det vardagliga språket betecknar ordet invandrare inte alla utrikes födda som har vandrat in till Sverige. Det är utrikes födda från vissa länder och deras barn, som betraktas som annorlunda och främmande (Miles 1993). Tidigare empiriska undersökningar har visat att invandrare från ONW-länder, efter kontroll av produktivitsrelaterade egenskaper, har lägre status¹ på den svenska arbetsmarknaden (se t.ex. Arai och Vilhelmsson 2001 och Nekby 2003). Med det första uppdelningskriteriet vill vi prova om det finns sys-tematiska skillnader beträffande skol- och arbets-marknadsresultat, mellan barn till invandrare från NW- och ONW-länder å ena sidan, och mellan dessa grupper och barn till infödda å andra sidan, under förutsättning att de har samma produktivitetsegenskaper.

Det *andra* kriteriet delar ungdomarna på följande sätt:

Pop.2, om individen själv är utrikes född men har varit i Sverige före skolstartsålder².

Pop.3, om individen själv är infödd med två utrikes födda föräldrar³.

Pop.4, om individen är infödd och har en infödd och en utrikes född förälder.

Meningen med det andra uppdelningskriteriet är att granska effekten av det sociala nätverket utifrån om ungdomarna har *ingen, en* eller *två* infödda för-äldrar samt föräldrarnas vistelsetid i Sverige. Interna-

* Författaren tackar för värdefulla synpunkter från Lena Schröder, Lena Nekby och Anders Neergaard.

FIGUR 1

Klassificering av ungdomar i vår population

pop.1, infödda med två infödda föräldrar (referensgruppen)

pop.2 NW, utrikes född, invandrat före skolstartsålder, med två utrikes födda föräldrar från NW-länder

pop.3 NW, infödd, med två utrikes födda föräldrar från NW-länder

pop.4 NW, infödd, med en infödd och en utrikes född förälder från NW-länder.

pop.2 ONW, utrikes född, invandrat före skolstartsålder, med två utrikes födda föräldrar från ONW-länder

pop.3 ONW, infödd, med två utrikes födda föräldrar från ONW-länder

pop.4O NW, infödd, med en infödd och en utrikes född förälder från ONW-länder.

tionella studier visar att för att hitta sina första jobb, använder sig ungdomar för det mesta av kontakter som familjemedlemmar och vänner erbjuder (se Marsden och Gorman, 2001:478). Ungdomarna är nya på arbetsmarknaden och saknar lång arbetslivserfarenhet samt referenser från tidigare anställningar, vilket innebär att föräldrarnas sociala kontakter är väldigt betydelsefulla för deras första anställningar. Min egen studie om svensk arbetsmarknad visar också att ungdomar använder informella rekryteringskanaler (såsom tips från vänner och bekanta) i större utsträckning än andra (Behtoui 2004b). Det betyder att, *ceteris paribus*, föräldrarnas tillgång till värdefulla kontakter på arbetsmarknaden har stor betydelse för hur deras barn blir placerat på första jobbet. Vi kommer i fortsättningen att granska hypotesen att det är mer fördelaktigt att ha *två* infödda föräldrar än att ha *en* infödd förälder, vilket i sin tur är mer gynnsamt än att ha *ingen* förälder född i Sverige. Med hänsyn till de två ovan diskuterade kriterierna, har vi delat barn till invandrare på sex grupper enligt figur 1., där infödda ungdomar med två infödda föräldrar är referensgrupp.

Redan här bör vi konstatera att alla ungdomar med utländsk bakgrund i vår studie har gått igenom det svenska skolsystemet (i de flesta fall inklusive förskolan⁴) och har levt hela eller största delen av sitt liv i Sverige. Det innebär med andra ord att vi kan anta att individer med utländsk bakgrund i vår population inte lider brist på »Sverigespecifik kunskap«, inklusive svenska språket.

Teoretisk ram

Förespråkare av meritokrati⁵ menar att utbildning bidrar till att upplösa klassamhället och spelar en allt mer avgörande roll för individens tillgång till bättre positioner och högre lön på arbetsmarknaden. Social bakgrund, kön, »ras« och etnicitet spelar därmed en allt mindre roll i fördelning av resurser till individer och grupper av individer i samhället (LeGrand & Szulkin 1999). Robert Erikson och John Goldthorpe (1992) däremot, menar att olika samhälleliga processer bidrar till att reproducera samma mönster vad gäller privilegier för barn från högre klasser och nackdelar för barn från lägre klasser. Ju viktigare utbildningsmeriterna blir för tillträde till högre sociala positioner, desto mer kommer familjer i fördelaktiga sociala positioner att investera i utbildning för sina barn för att därigenom försäkra sig om en förmånlig framtid för dem. Om utbildning är en mindre strategisk resurs kommer medlemmar av högre sociala klasser att investera i andra möjligheter – till exempel att satsa på företagsverksamhet eller skaffa ett arbete åt barnen som ger dem goda möjligheter till avancemang. Förespråkare av meritokrati beaktar inte heller det faktum att barn till högre sociala klasser har tillgång till mer fördelaktiga *sociala nätverk* genom vilka de kan skaffa sig ett bättre arbete. Sambandet mellan social bakgrund och utbildningsprestation har varit relativt oförändrat i de flesta västerländska samhällen, inte för att det är naturgivet utan på grund av de mekanismer som reproducerar dem och är fast förankrade i detta samhälle, konstaterar Erikson och Jonsson (1996:12)⁶. Trots 1970-talets svenska utbildningsreformer (som ger möjlighet för barn från alla sociala grupper att studera kostnadsfritt i skolan⁷), ser vi fortfarande en klar skillnad mellan ungdomar från olika sociala grupper när det gäller utbildningskarriären⁸. Sammanfattningsvis, baserat på tidigare svenska undersökningar, antar vi att föräldrarnas socioekonomiska ställning samt deras utbildning har stor betydelse för ungdomarnas studieresultat och val av utbildningsvägar. Skillnader i utbildning och i social ställning mellan invandrade och infödda föräldrar kan därför påverka deras barns skolresultat. Vi antar i den här studien att ungdomar med utländsk bakgrund inte har varit utsatta för diskriminering i det svenska skolsystemet. Självklart är vårt antagande inte realistiskt (för diskriminering i det svenska skolsystemet se t.ex. Runfors 2003).

I empiriska analyser av arbetsmarknadens statusskillnader⁹ mellan barn till invandrare och barn till infödda, inom ramen för humankapitalteorin, brukar forskare använda sig av Jacob Mincers (1974) löne-

funktion och skatta individernas lön eller arbetsmarknadsstatus. Lönegapet brukar förklaras med två komponenter. Den första komponenten är iakttagbara produktivetsrelaterade egenskaper såsom utbildningsnivå, arbetslivserfarenhet plus andra variabler som branschtillhörighet, bostadsregion, civilstånd etc. När man har kontrollerat de produktivetsrelaterade variablerna och andra kontrollvariabler, finns ofta fortfarande ett lönegap kvar. Den här restposten är den andra komponenten som brukar kallas för »oförklarad« komponent. En viktig uppgift för teorin är att tolka den här »oförklarade« komponenten vad gäller löneskillnader eller arbetsmarknadsstatus.

Från 1950-talet till mitten av 1960-talet var den dominerande tolkningen inom amerikansk forskning att gapet var en följd av två typer av diskriminering. Den första typen, *preferensbaserad diskriminering*, innebär att vissa arbetsgivare handlar utifrån sina personliga preferenser och därmed är benägna att diskriminera individer från minoritetsgrupper (Becker 19579. Resultatet av denna diskriminering är att personer från diskriminerade minoritetsgrupper får lägre löner, har lägre status eller rentav stängs ute från arbetsmarknaden jämfört med andra lika produktiva individer. Den andra huvudtypen av diskriminering är *statistisk diskriminering* (Pelps 1972) som bygger på att det är svårt och kostsamt för en arbetsgivare att fastställa olika arbetssökandes produktivitet. Det kan vara rationellt för arbetsgivaren att basera sina anställningsbeslut på tänkta eller verkliga genomsnittliga gruppegenskaper. Egenskaper som är lätta att observera (utseende eller namn) ligger då till grund för anställningsbeslutet. Bakom statistisk diskriminering ligger föreställningar om ett samband mellan t.ex. kön eller etnicitet och produktivitet.

Ekonomen Glenn C. Loury (2002) menar att lägre status på arbetsmarknaden för ungdomar från minoritetsgrupper är resultatet av två typer av diskriminering. Den första är *diskriminering i kontrakt* som betyder att minoritetsgrupper exkluderas eller degraderas på arbetsmarknaden i formella transaktioner såsom rekrytering eller befordran. Den andra typen av diskriminering är *diskriminering i kontakt* som innebär att minoritetsgrupper behandlas olika med anledning av deras »ras/eticitet« i de informella relationer som upprätthålls mellan individer i det sociala livet såsom äktenskap, grannskap, vänskap osv. På grund av detta har de inte tillgång till värdefulla kontakter och sociala nätverk som är viktiga för att bli anställd i ett yrke som motsvarar deras utbildning¹⁰. Om inte diskriminering i kontrakt och diskriminering i kontakt förekommer på arbetsmarknaden, bör betyg och utbild-

ningsnivå från det svenska skolsystemet ge likvärdiga signaler om individens produktivitet, oavsett om individens föräldrar är infödda eller utrikes födda. Det är en hypotes som kommer att provas i föreliggande undersökning. Det finns säkert många andra betydelsefulla egenskaper hos individer som vi inte kan observera i tillgängliga data som t.ex. motivation och ambition. Vi antar att sådana övriga egenskaper inte systematiskt samvarierar med ungdomarnas eller deras föräldrars födelseland.

Data

Som underlag för undersökningen används data från databasen LOUISE, administrerad av Statistisk centralbyrå (SCB). LOUISE är en registerdatabas som innehåller information om samtliga individer mellan 16–65 år i Sverige. Vi har kompletterat databasens uppgifter med information från SCB:s befolkningsregister (individens födelseland, föräldrarnas födelseland) och utbildningsregister (betyg från gymnasieutbildning). Från LOUISE årgång 1990, har vi valt alla individer som har avslutat gymnasieutbildningen 1990 och har varit födda mellan 1969–1973.¹¹ Vi har följt samma personer i LOUISE årgång 2002 när de är mellan 29 och 33 år. Av ursprungligen 91 408 personer, saknades uppgifter för 3 392 år 2002 på grund av dödsfall, utvandring och annat. För att göra analysen enklare har följande tre grupper tagits bort från hela populationen; (1) individer som är barn inom blandade äktenskap mellan individer födda i NW- och ONW-länder (310 personer), (2) de utrikes födda individer som har kommit till Sverige efter skolstart, dvs. efter att ha fyllt 6 år (1 308 personer) och (3) individer som med stor sannolikhet är adopterade barn från andra länder (950 personer)¹². Inom den slutliga populationen, bestående av 85 448 individer som används i denna skrift, är 72 personer barn till infödda men själva födda utomlands¹³. Dessa har kodats som pop.1.

När det gäller betyg i svenska språket, har vi två sorters betyg. Det ena är »svenska språket« och det andra är »svenska språket och litteraturen«. Det första betyget delas i sin tur på två; »svenska språket« och »svenska som andraspråk«. Vi har i hela populationen 9 individer¹⁴ som har »svenska som andraspråk« och alla andra har vanlig svenska. Vi har degraderat betygen i »svenska som andraspråk« för de 9 individerna med två nivåer, dvs. betyg 5 i svenska som andraspråk motsvarar 3 i vanlig svenska och 4 i svenska som andraspråk motsvarar 2 i vanlig svenska. Betyg i svenska i vår analys är summan av betyg för »svenska

språket« och »svenska språket och litteraturen«. Degradering av betyg för »svenska som andraspråk« har även omformat medelbetygen, dvs. medelbetygen för de 9 individerna har också degraderats, genom att dra 4 poäng från deras totala medelbetyg. Elevernas genomsnittliga betyg (eller medelbetyg) är medelvärdet av avgångsbetyg i samtliga ämnen. Observera att om individen saknar betyg i vissa ämnen, påverkar det deras genomsnittliga betyg, vilket betyder att de har lägre poäng i medelbetygen.

Vi har också en dummyvariabel som visar om gymnasieutbildningen har varit en 3- eller 4-årig, studieinriktad eller yrkesinriktad studielinje.

När det gäller föräldrarnas Socioekonomiska Index (SEI), har vi valt (efter Erikson 1984) den högsta (»dominanta«) position som fader eller moder till individen innehade och har kallat den föräldrarnas SEI. Den Socioekonomiska indexen (SEI) är uppdelad på följande sätt; SEI 1 = Ej facklärdd arbetare, SEI 2 = facklärdd arbetare, SEI 3 = företagare (inklusive lantbrukare), SEI 4 = lägre tjänsteman, SEI 5 = tjänsteman på mellannivå, SEI 6 = högre tjänsteman och slutligen SEI 0 = saknade SEI koden 1990 (som betyder att föräldrarna under tiden för folk- och bostadsräkningen år 1990 antingen har varit arbetslösa eller utanför arbetsmarknaden).

Angående föräldrarnas utbildning, har vi använt utbildning på tresifternivå för att avgöra antal år som föräldrarna har i formell utbildning. Eftersom SEI-koden och utbildningsnivån är starkt korrelerade med varandra, har vi valt att använda antal utbildningsår i stället för utbildningsnivåer i våra uppskattningar, för att minska effekten av multikollinearitetsproblemet. Återigen, när det gäller faders och moders utbildningsnivå har vi valt den som hade den högsta utbildningsnivån år 1990. När en av föräldrarnas utbildning har saknats, har den befintliga räknats som den högsta. Det finns 399 individer eller 0.5 procent i vår slutliga population vars föräldrar saknade utbildningsvariabel för både föräldrarna¹⁵.

Individens utbildningslängd har räknats efter tresifternivå utbildningsnivån år 2002. Arbetslivserfarenheten har räknats som: $[(\text{ålder}) - (\text{antal år som individen har studerat}) - (7)]$. Det är klart att potentiell arbetslivserfarenhet i vissa fall kan vara missvisande t.ex. när individen har varit arbetslös, sjuk eller föräldraledig under längre tid. Men till följd av att vi saknar den faktiska variabeln för arbetslivserfarenhet i våra data, är potentiell arbetslivserfarenhet näst bästa proxy. Att inte använda den här potentiella arbetslivserfarenheten orsakar en negativ bias gentemot individer med lägre utbildning som har jobbat längre efter gymnasieutbildningen.

När det gäller inkomst och arbetsmarknadsvariabler har vi först en disponibel inkomst (individualiserad från hushåll) för år 2002 (se SCB 2005:196). Disponibel inkomst är summan av arbetsinkomst, kapitalinkomst och välfärdstransfereringar minus slutlig skatt för samma år. Variabeln för sysselsättningsstatus är en dummyvariabel som visar om individen i november år 2002 hade varit förvärvsarbetande¹⁶ eller ej. Både när det gäller disponibel inkomst och sannolikheten att ha ett arbete, kontrollerar vi bland annat föräldrarnas socioekonomiska position år 1990 vilket vid första anblicken kan förefalla problematiskt för studiet av deras inkomst år 2002. Men eftersom det är deras första arbete (eller icke arbete) som antas vara avgörande för deras framtida karriär på arbetsmarknaden, och det är under deras första kontakter med arbetsmarknaden som föräldrarnas sociala nätverk kommer att hjälpa dem, blir en sådan kontrollvariabel en rimlig kontroll. Till sist kunde vi utifrån variabeln yrkesställning i databasen identifiera om en individ har varit löntagare (anställd) eller företagare (inkluderar även jordbrukare) i SCB:s definition.

Deskriptiva data för variabler som används i analysen redovisas i tabell 1. Uppgifterna i tabell 1 visar att föräldrar till individer som har utländsk bakgrund i större utsträckning är koncentrerade till lägre sociala grupper jämfört med referensgruppen. Det betyder att ungdomar med utländsk bakgrund i vår population i högre grad är barn till arbetare än tjänsteman, jämfört med barn till infödda. Tabell 1 visar också att trots utbildningsresultat som är nära varandra, har invandrarnas barn lägre disponibel inkomst och mindre sysselsättningsmöjlighet år 2002. Dessutom har ungdomar med utländsk bakgrund i vår population i större utsträckning blivit företagare jämfört med ungdomar i vår referensgrupp.

Utbildningsresultatet

Syftet med detta avsnitt är att undersöka om det finns systematiska skillnader i utbildningsframgångar och utbildningsvägar som sammanhänger med utländsk bakgrund. De flesta tidigare svenska studier visar följande:

Vid en första anblick när man studerar utbildningsresultat, har invandrarnas barn något lägre utbildningsnivå än barn med två infödda föräldrar. Men en sådan jämförelse är inte riktigt rätt. Tidigare svenska studier visar nämligen, som nämndes ovan, att barn till olika sociala grupper presterar olika när det gäller utbildningsresultatet (Erikson och Jonsson 1993).

TABELL 1

Deskriptiva data för variabler som används i analysen.

	Pop.1	Pop.2nw	Pop.3nw	Pop.4nw	Pop.2onw	Pop.3onw	Pop.4onw
Antal	73 420	527	2 295	5 651	414	1 220	1 921
Kvinnor	47 %	49 %	47 %	46 %	47 %	47 %	46 %
Med barn<6	44 %	38 %	41 %	41 %	48 %	39 %	35 %
Gift/sambo	29 %	28 %	23 %	26 %	43 %	34 %	23 %
SEI-föräld. 0	3 %	11 %	8 %	5 %	22 %	15 %	9 %
SEI-föräld. 1	11 %	28 %	26 %	14 %	22 %	31 %	14 %
SEI-föräld. 2	12 %	18 %	25 %	13 %	15 %	19 %	11 %
SEI-föräld. 3	12 %	7 %	6 %	10 %	11 %	8 %	8 %
SEI-föräld. 4	15 %	9 %	12 %	14 %	8 %	8 %	16 %
SEI-föräld. 5	25 %	16 %	17 %	24 %	12 %	11 %	21 %
SEI-föräld. 6	22 %	11 %	6 %	20 %	10 %	8 %	21 %
Utb.längd. Föräld.	11.6	10.7	10.2	11.7	10.5	10.3	12.1
Ålder vid 2002	30.74	30.68	30.68	30.75	30.79	30.78	30.82
Arb.liv.erf. ind.02	10.7	11	11	10.7	11	11	10.6
Utb.längd. ind.02	13.3	12.9	12.7	13.2	12.8	13.1	13.3
Medelbetyg 90	322	307	312	320	299	310	319
Betyg i svenska 90							
(sv. Språk O litt.)	6.3	5.9	6	6.2	5.6	5.9	6.3
Teoretisk utb.90	51 %	41 %	42 %	50 %	48 %	53 %	55 %
Disp.ink.kr/år 02	180 120	160 942	169 522	175 107	157 327	165 790	177 830
Sysselsatt 02	88.3 %	80.8 %	84.4 %	84.5 %	76.3 %	78,4 %	82.8 %
Företagare	3.3 %	4.5 %	2.7 %	3.3 %	8.2 %	4.7 %	3.2 %

Samtidigt vet vi att invandrare för det mesta befinner sig på botten av samhällets hierarki (se tabell 1 för vår population). Därför är det viktigt att jämföra ungdomar med och utan invandrarbakgrund från samma sociala grupp, det vill säga man bör kontrollera föräldrarnas sociala bakgrund och utbildning när man jämför ungdomarnas utbildningsresultat. Jämförelse av den andra typen visar att barn till invandrade föräldrar som är födda i Sverige eller har varit i Sverige före skolstart, generellt sett har minst lika stora utbildningsframgångar som ungdomar med infödda föräldrar med likartat socialt ursprung (Se t.ex. Similä 1994, Erikson och Jonsson 1993, Arai m.fl. 2000, Österberg 2000, Dryler 2001 och Thullberg and Plaszewski 2004)¹⁷.

Betydelsen av utländsk bakgrund för individens utbildningsframgångar kommer i föreliggande undersökning att studeras med hjälp av följande utfalls-

variabler: (1) Betyg i svenska (summan av »svenska språket« och »svensk litteratur«), (2) Genomsnittsbetyg, (3) Om gymnasieutbildningen är en teoretisk- eller yrkesinriktad gymnasielinje, och (4) Den slutliga utbildningsnivån år 2002.

Betyg i svenska språket och svensk litteratur

Som tidigare nämdes hade 9 individer i vår population läst »svenska som andraspråk« i stället för vanlig svenska. Deras betyg har degraderats med två enheter i vår analys. Det finns 200 individer i vår population (0.2 procent) som inte hade något betyg i svenska och därför har betyg noll i vår uppskattning¹⁸. Resten har betyg som varierar mellan 1 och 10 och därmed har vi 11 nivåer för den här variabeln.

TABELL 2

Betyg i »svenska språket« och »svensk litteratur«, OLS-regression, 85 447 individer

	Modell 1	Modell 2
Utländsk bakgrund (pop1. referensgrupp)		
Pop.2NW	-.430***	-.262***
Pop.3NW	-.332***	-.104***
Pop.4NW	-.039*	-.025
Pop.2ONW	-.709***	-.480***
Pop.3ONW	-.381***	-.153***
Pop.4ONW	-.035	-.051
Övriga kontrollvariabler ^b		Ingår
R2	.003	.114

*signifikant på 10% ; ** signifikant på 5%; *** signifikant på 1%.
b. övriga kontrollvariabler är föräldrarnas SEI, föräldrarnas utbildning och kön.

Som framgår av Tabell 1 varierar betyg i svenska mellan 5.6 till 6.3 för olika grupper. Tabell 2 bekräftar att det finns skillnader mellan barn till invandrare och barn till infödda när det gäller betyg i svenska. Skillnaderna varierar mellan 0.7 och 0.04 (R^2 i modellen visar att invandrarbakgrund egentligen förklarar en väldigt liten del av variationer mellan olika grupper). I modell 2 har vi kontrollerat föräldrarnas socioekonomiska position samt föräldrarnas utbildning och individens kön, vilket gör att skillnaderna blir betydligt mindre i många fall, varierar mellan 0.46 och 0.1 och försvinner i andra fall (pop4NW och pop4onw). Det innebär att av totalt 10 poäng i svenska har pop2.NW och pop3.NW 0.26 poäng respektive 0.11 poäng lägre än referensgruppen. Pop2.ONW och pop3.ONW har också 0.46 respektive 0.15 poäng (av 10 poäng) lägre än referensgruppen. Det finns inga signifikanta skillnader mellan pop4.ONW och pop4.ONW och referensgruppen när det gäller betyg i svenska.

Genomsnittsbetyg från gymnasieutbildning

Deskriptiv statistik visar att medelvärdet för genomsnittsbetygen för alla ämnen i gymnasieutbildningen varierar mellan 299 och 322 mellan olika grupper. I vår population finns 4 individer som saknar genomsnittsbetyg från gymnasieutbildningen och samtliga tillhör referensgruppen. Alla andra har ett genomsnittsbetyg som varierar mellan 100 och 500¹⁹. Vi har även här degraderat medelbetyg för dem som hade »svenska som andraspråk« i stället för vanlig svenska.

TABELL 3

LN Medelbetyg, OLS-regression, N =85 447

	Modell 1	Modell 2
Utländsk bakgrund (pop1. referensgrupp)		
Pop.2NW	-.054***	-.026***
Pop.3NW	-.036***	-.005
Pop.4NW	-.009***	-.007*
Pop.2ONW	-.084***	-.050***
Pop.3ONW	-.041***	-.008
Pop.4ONW	-.014***	-.015***
Övriga kontrollvariabler ^b		Ingår
R2	.003	.072

*** Signifikantnivå på 1 procent, ** signifikantnivå på 5 procent och * signifikantnivå på 10 procent.
b. övriga kontrollvariabler är föräldrarnas SEI, föräldrarnas utbildning och kön.

I steg två av analysen är utfallsvariabeln den naturliga logaritmen av medelbetyget för att kunna tolka resultatet i procent. Som framgår av tabell 3 har barn till invandrare mellan 1 till 8 procent lägre genomsnittsbetyg. När vi i modell 2 kontrollerar social bakgrund (föräldrarnas sociala position och utbildning) och individens kön, försvinner skillnaderna för dem som är födda i Sverige med två utlandsfödda föräldrar (pop3.) och barn till infödda. Skillnaden mellan barn till infödda och övriga grupper minskar. Pop2.NW och pop4.NW har 2 respektive 0.5 procent lägre medelbetyg än referensgruppen. Pop2.ONW och pop4.ONW har 5 respektive 1.5 procent lägre medelbetyg än barn till infödda.

Tre- och fyraårig teoretisk gymnasielinje

I nästa steg av analysen undersöks, med hjälp av logistisk regression, sannolikheten att individen har läst 3-4-årig teoretisk gymnasieutbildning. Den beroende variabeln antar värdena 1 (har läst 3- eller 4-årig teoretisk gymnasielinje) och 0 (yrkesinriktade program). Estimaten i modellerna motsvarar nu logarimerade oddskvoter. Från modell 1 kan vi utläsa att effekten av att vara barn till invandrare är på det hela taget negativ för övergång till teoretiska gymnasiestudier. Men när vi kontrollerar föräldrarnas sociala position och utbildning samt genus, blir effekten av att vara barn till invandrare positiv. Det innebär t.ex. att barn till invandrare från ONW-länder hade 35, 88 och 19 procent större sannolikhet att läsa studieinriktade program jämfört med barn till infödda, under förutsättning att föräldrarna har samma sociala position och

TABELL 4

Sannolikheten för att läsa teoretisk gymnasielinje 1990, N= 85 448

	Modell 1	Modell 2
Utländsk bakgrund (popl. referensgrupp)		
Pop.2NW	.668***	.969
Pop.3NW	.712***	1.169***
Pop.4NW	.967	1.002
Pop.2ONW	.906	1.352**
Pop.3ONW	1,102*	1.881***
Pop.4ONW	1.171***	1.195***
Övriga kontrollvariabler ^b		Ingår
-2 Log likelihood	118344.039	106574.763

* signifikant på 10% ; ** signifikant på 5%; *** signifikant på 1%.

b. övriga kontrollvariabler är föräldrarnas SEI, föräldrarnas utbildning och kön.

TABELL 5

Antal formella utbildningsår 2002, OLS-regression, N= 85 448

	Modell 1	Modell 2
Utländsk bakgrund (popl. referensgrupp)		
Pop.2NW	-.460***	-.030
Pop.3NW	-.580***	-.084**
Pop.4NW	-.102***	-.057**
Pop.2ONW	-.518***	.076
Pop.3ONW	-.251***	.227***
Pop.4ONW	.090*	.102**
Övriga kontrollvariabler ^b		Ingår
R2	.003	.265

* signifikant på 10% ; ** signifikant på 5%; *** signifikant på 1%.

b. övriga kontrollvariabler är föräldrarnas SEI, föräldrarnas utbildning, kön och betygsnitt 90.

utbildning. Det kan signalera en högre ambition för vidareutbildning hos barn till invandrare och deras föräldrar. En sådan högre ambition bör avspeglas i sannolikheten att läsa vidare, när man tittar på individernas utbildningsresultat år 2002. Detta kommer att analyseras i nästa steg.

Totalt antal formella utbildningsår tolv år efter avslutad gymnasieskola

I följande analys undersöker vi effekten av att vara barn till invandrare genom det totala antalet formella utbildningsår som individen har skaffat sig år 2002. Individer i vår population har studerat mellan 11 och 21 år (gymnasieutbildning till doktorsexamen). Återigen kan vi i modell 1 utläsa en negativ effekt av att vara barn till invandrare när det gäller antal formella utbildningsår. Men efter kontroll av föräldrarnas sociala position och utbildning, kön samt genomsnittsbetyg från gymnasieutbildningen år 1990 ser vi annorlunda mönster i modell 2. Det finns fortfarande små negativa effekter av att vara barn till invandrare från NW-länder jämfört med referensgruppen, vilket innebär att barn till NW-invandrare har utbildat sig i mindre utsträckning än barn till infödda. Men efter kontroll av bakgrundsvariabler ser vi att barn till invandrare från ONW-länder har utbildat sig i större utsträckning jämfört med barn till infödda, vilket bekräftar vårt antagande i förra avsnittet om högre ambition hos barn till invandrare från ONW-länder. Att den här gruppen har högre utbildningsnivå bör teoretiskt öka deras möjlighet till anställning och högre inkomst, vilket kommer att undersökas i nästa avsnitt.

Utbildningsresultatet – en summering

Först granskades betygen för svenska språket och svensk litteratur. Resultatet visade att barn till invandrare hade mellan 0.4 och 0.05 (av 10 poäng) lägre jämfört med barn till infödda, efter kontroll av föräldrarnas sociala position och utbildning. Angående genomsnittsbetygen för alla ämnen i gymnasieutbildningen, fanns inga skillnader mellan de som är födda i Sverige med två utlandsfödda föräldrar (pop3.) och referensgruppen. Barn till de övriga invandrade föräldrarna hade mellan 0.7 till 5 procent lägre genomsnittsbetyg än barn till infödda från gymnasieutbildning år 1990. Jämfört med barn till infödda hade barn till alla ONW-invandrare i större utsträckning läst studieinriktade linjer eller program på gymnasiet år 1990, vilket kan tyda på en högre ambition att fortsätta utbilda sig efter gymnasiet. Det slutliga utbildningsresultatet från år 2002 bekräftar hypotesen om högre ambition. Barn till ONW-invandrare har vidareutbildat sig i större utsträckning och skaffat sig mer formell utbildning tolv år efter avslutad gymnasieskola.

Tolv år efter avslutad gymnasieskola, Välfärd och Arbete 2002

Tidigare studier i Sverige visar att ungdomar med utländsk bakgrund har sämre välfärd och svårare övergång från skolan till en yrkeskarriär på arbetsmarknaden, jämfört med ungdomar med två infödda föräldrar. De löper större risk att vara arbetslösa, få lägre arbetsinkomster och mindre chans att vara sys-

selsatta än sina jämnåriga med två infödda föräldrar (Arai m.fl. 2000, Österberg 2000, Vilhelmsson 2002, Behtoui 2004). Tidigare studier visar att sämre position för ungdomar med utländsk bakgrund inte beror på skillnader i utbildningen. I alla dessa studier har man nämligen kontrollerat utbildningsnivån. Statuskillnaderna är större om dessa ungdomar eller deras föräldrar är födda i ONW-länder. Utöver ungdomarnas utbildning, kontrollerar vi i den här studien deras betyg i svenska språket och svensk litteratur från gymnasieutbildningen samt deras föräldrars socioekonomiska position och utbildningsnivå. Samtidigt mäts arbetsmarknadsutfallet tolv år efter avslutad gymnasieutbildning när de är i snitt 31 år.

För att analysera välfärd och arbetsmarknadsstatus för ungdomar i vår population, tolv år efter avslutad gymnasieskola, kommer vi i föreliggande studie att utgå från två huvudsakliga utfallsvariabler: (1) Disponibel inkomst hos ungdomar i populationen år 2002 och (2) Individernas sysselsättningsstatus år 2002.

Disponibel inkomst

Den disponibla inkomst (individualiserad från hushåll) som används som utfallsvariabel i den här delen av analysen är summan av arbetsinkomst, kapitalinkomst och välfärdstransfereringar minus slutlig skatt för varje individ. Disponibel inkomst för invandrare i Sverige har studerats tidigare bland annat av Gustavsson m.fl. (1990) och Hammarstedt (2001). Gustavsson m.fl. (1990) har konstaterat att icke-europeiska invandrare har en disponibel inkomst som är påtagligt lägre än inföddas. Andelen fattiga bland invandrare från europeiska länder utanför Norden och invandrare från icke-europeiska länder är betydligt större i jämförelse med infödda. Hammarstedt (2001) visar också att invandrare från europeiska länder utanför Norden och invandrare från icke-europeiska länder har lägre disponibel inkomst och löper större risk att hamna i den fattiga gruppen. Hammarstedt menar att det är rimligt att tro att brister i svenska språket kan förklara en sådan skillnad. I föreliggande studie har vi granskat skillnader i disponibel inkomst mellan barn till invandrare – som har levt hela eller nästan hela sitt liv i Sverige – och infödda, och vi kontrollerar även betyg i svenska språket och svensk litteratur från gymnasieskolan. Vår granskning kan kontrollera hypotesen om att kunskapsbrist i svenska språket är en förklarande faktor för eventuella inkomstskillnader.

Genomsnittlig disponibel inkomst (individualiserad från hushåll) för hela populationen i vår analys (bestående av 85 448 individer), har varit ca 179 000

kronor per år eller ca 14 900 kronor per månad år 2002. Individer i vår referensgrupp (barn till infödda) hade ca 180 000 kronor i disponibel inkomst per år. Däremot varierade den disponibla inkomsten för barn till invandrare mellan ca 157 000 och 177 000 kr/år, vilket betyder att barn till invandrare inte når genomsnittet i någon grupp.

Skillnader mellan barn till infödda och barn till invandrare gällande disponibel inkomst år 2002 framgår av tabell 6. Vi har använt naturlig logaritm av disponibel inkomst för att kunna tolka resultatet i termer av procentenheter. I modell 1 har vi enbart utländsk bakgrund som förklarande variabel. Ungdomar med bakgrund i NW-länder har mellan 7 till 26 procent lägre disponibel inkomst jämfört med barn till infödda. Ungdomar med bakgrund i ONW-länder har en disponibel inkomst som i snitt är mellan 17 och 32 procent lägre än vad barn till infödda har. Samtliga resultat är statistiskt signifikanta. När vi kontrollerar sociala bakgrundsvariabler (föräldrarnas sociala position och utbildning), variabler för humankapital (individens egen utbildning år 2002, individens arbetslivserfarenhet samt betyg i svenska från gymnasiet år 1990) och andra individuella egenskaper (kön, civilstånd, antal barn under 6 år), ser vi inga stora förändringar. Skillnaderna mellan barn till invandrare och barn till infödda blir 6 till 22 procent (för NW-gruppen) respektive 15 till 31 procent (för ONW-gruppen). I modell 3 lägger vi till variabeln för sysselsättningsstatus (med icke sysselsatta som referensgrupp) och det innebär att individen har ett arbete. Resultatet visar att vara sysselsatt har det viktigaste förklaringsvärdet (se ökning av R^2 i modellen) för skillnader i disponibel inkomst. Det betyder att nära hälften av skillnaderna som gäller disponibel inkomst mellan barn till invandrare och infödda orsakas av skillnader i sysselsättningsintensitet. Detta återkommer vi till i nästa avsnitt.

När vi granskar arbetsinkomst enbart för anställda (dvs. de som har ett arbete och inte är företagare) i vår population, ser vi att efter kontroll av variabler för humankapital och socioekonomiska bakgrundsvariabler (har inte visats här), finns det inte några statistiskt säkerställda skillnader mellan barn till invandrare och infödda. Det innebär att för vår population är det inte lönediskriminering för anställda som är den huvudsakliga orsaken till skillnader i disponibel inkomst mellan barn till invandrare och infödda. Det är i stället utestängning från arbetsmarknaden som är den huvudsakliga förklarande faktorn. Varför det finns signifikanta skillnader i disponibel inkomst medan det inte finns signifikanta skillnader i arbetsinkomster kan bero på olika faktorer²⁰. Till exempel

finns arbetslöshetsersättning från arbetslöshetskassa vid arbetslöshet i disponibel inkomst, vilken vanligtvis är högre än exempelvis socialbidrag. Individer som har varit berättigade till arbetslöshetsersättning hade haft ett arbete tidigare, medan den som får socialbidrag inte har haft något reguljärt arbete tidigare. Skillnaden återspeglas i individens disponibla inkomst. Bland icke sysselsatta i vår population finns en överrepresentation av socialbidragstagare bland barn till invandrare, jämfört med barn till infödda. Rent allmänt gynnas de som hade haft ett reguljärt arbete av transfereringssystemet, jämfört med dem som inte hade haft en fot inne på arbetsmarknaden. Även kapitalinkomst kan vara en förklaring. Men för att få en mer utförlig förklaring behövs vidare undersökning. Att det inte förekommer stora löneskillnader mellan anställda inom olika grupper kan också bero på att den svenska lönestrukturen är komprimerad och löneskillnaderna inte är så stora som på t.ex. USA:s arbetsmarknad (medan inträde på arbetsmarknaden är mycket svårare i Sverige jämfört med USA). Samtidigt som vår population är relativt ung och löneskillnader kan förekomma senare när individer börjar göra karriär på arbetsmarknaden.

Skillnaden i disponibel inkomst år 2002 mellan barn till invandrare och infödda kan utvärderas även på andra sätt. I ytterligare fyra steg granskar vi risken att vara fattig eller tillhöra grupper med låga inkomster och jämför barn till infödda med barn till invandrare. Fattigdomsbegreppet är inget allmänt vedertaget begrepp. Metoden som har använts vid internationell jämförelse bygger på en definition av fattigdom som en relativ företeelse. Begreppet bygger på avståndet till medianvärdet och används när man beräknar andelen med inkomst till mindre än 50 procent av medianen (Jansson 2000:49). Medelinkomst i vår population är 170 000 kr/år eller ca 14 000 kronor per månad och därför räknas de som har en disponibel inkomst på mindre än 89 500 kr/år som fattiga (enligt det här måttet). Förutom den fattiga gruppen, har vi även skapat ytterligare tre utfallsvariabler: II) 20 procent som har lägsta disponibla inkomst, III) 25 procent som har lägsta disponibla inkomst och IV) 30 procent som har lägsta disponibla inkomst. Sedan har vi skattat risken att hamna i de här fyra grupperna med låg inkomst. I alla skattningar har vi kontrollerat sociala bakgrundsvariabler (föräldrarnas sociala position och utbildning), variabler för humankapital (individens egen utbildning år 2002, individens arbetslivserfarenhet samt betyg i svenska från gymnasiet år 1990) och andra individuella egenskaper (kön, civilstånd, antal barn under 6 år). Resultatet av skattningarna presenteras i tabell 7.

TABELL 6

LN Disponibel inkomst, OLS-regression, N= 85 477

	Modell 1	Modell 2	Modell 3
Utländsk bakgrund (popl. referensgrupp)			
Pop.2NW	-.263***	-.218***	-.131***
Pop.3NW	-.104***	-.079***	-.039**
Pop.4NW	-.074***	-.064***	-.020*
Pop.2ONW	-.323***	-.312***	-.173***
Pop.3ONW	-.318***	-.305***	-.187***
Pop.4ONW	-.168***	-.149***	-.087***
Övriga kontrollvariabler ^b		Ingår	Ingår
Sysselsättningsstatus (sysselsatt=1)			1.33***
R2	.004	.026	.245

* signifikant på 10%; ** signifikant på 5%; *** signifikant på 1%.

b. övriga kontrollvariabler är föräldrarnas SEI, föräldrarnas utbildning och kön, antal barn under 6 år, civilstånd, individens utbildning 2002, arbetslivserfarenhet och betyg i svenska från gymnasieskolan 1990.

Risken att hamna i den fattiga gruppen är betydligt större för barn till invandrare jämfört med barn till infödda. Barn till invandrare från ONW-länder t.ex., löper mellan 50 till 120 procent större risk att hamna i den fattiga gruppen jämfört med barn till infödda efter kontroll av alla bakgrundsvariabler.

När det gäller risken att hamna i de andra låginkomsttagargrupperna visar resultatet att högre utbildning och arbetslivserfarenhet minskar risken att hamna i dessa grupper. Att vara kvinna eller barn till invandrare (inte minst invandrare från ONW-länder) ökar risken, jämfört med att vara man eller barn till infödda.

Sysselsättningsstatus

De flesta av ungdomarna i vår studie har ett arbete år 2002, tolv år efter avslutad gymnasieskola. Av hela populationen är 87,6 procent sysselsatta år 2002 och 12,4 procent är antingen arbetslösa eller »ej i arbetskraft²¹«. Men som framgår från deskriptiva data (tabell 1.), varierar andelen sysselsatta²² bland våra grupper. Medan 88,3 procent bland barn till infödda är sysselsatta, varierar motsvarande siffra för barn till invandrare mellan 76,3 till 84,5 procent. Det innebär att ingen av de olika grupperna med utländsk bakgrund når medelvärdet för sysselsättningsintensiteten.

I det här avsnittet analyserar vi den relativa chansen att ha en sysselsättning (dsv. att inte vara arbetslös och »ej i arbetskraft«) med hjälp av logistisk regression. I första modellen i tabell 8 har vi barn till infödda som

TABELL 7

Risken att hamna i grupper med låga inkomster, logistisk regression, N= 85 477

	Den fattiga gruppen	20 % lägsta ink.	25 % lägsta ink.	30 % lägst ink.
Utländsk bakgrund (pop1. referensgrupp)				
Pop.2NW	1.503***	1.389***	1.371***	1.299***
Pop.3NW	1.311***	1.083	1.051	.989
Pop.4NW	1.285***	1.152***	1.086***	1.080***
Pop.2ONW	1.952***	2.112***	1.886***	1.756***
Pop.3ONW	2.194***	1.492***	1.327***	1.215***
Pop.4ONW	1.519***	1.335***	1.289***	1.251***
Övriga kontroll variabler ^b	ingår	ingår	ingår	ingår
-2 Log likelihood	44372.333	81244.917	91225.833	97729.796

*** signifikant på 1%.

b. övriga kontrollvariabler är föräldrarnas SEI, föräldrarnas utbildning och kön, antal barn under 6 år, civilstånd, individens utbildning 2002, arbetslivserfarenhet och betyg i svenska från gymnasieskolan 1990.

referensgrupp och barn till invandrare i olika grupperingar. Chansen att ha en sysselsättning är avsevärt mindre för barn till invandrare. Inom NW-gruppen är chansen mellan 28 och 44 procent mindre än i referensgruppen och inom ONW-gruppen är chansen mellan 36 till 57 procent mindre jämfört med barn till infödda. I modell två kontrollerar vi formella utbildningar, arbetslivserfarenhet och betyg i svenska (se även tabell A.1 i appendix). Resultatet visar att utbildning och arbetslivserfarenhet ökar chansen för att ha en sysselsättning med 15 respektive 14 procent för varje års utökning av variablerna, förutsatt att andra variabler hålls konstanta. Effekten av svenska språket är positiv men marginell och motsvarar 3 procent för en enhetsökning i svenska-betyget. Att invandrarnas barn har mindre chans till sysselsättning kan endast i *mycket liten grad* förklaras av skillnader som gäller »humankapital« när man jämför oddskvoter i modell 2 med detsamma i modell 1 (Inte några stora förändringar i koefficienterna i modell 3 jämfört med modell 2). Under förutsättning att humankapitalet är detsamma är chansen att ha ett arbete för ungdomar med rötter i NW-länder mellan 26 till 43 procent mindre och för ungdomar med rötter i ONW-länder mellan 37 till 56 procent mindre jämfört med barn till infödda. Det innebär att ungdomar med utländsk bakgrund har mindre chans att ha ett arbete jämfört med barn till infödda efter kontroll av kvalifikationer (produktivtetsrelaterade egenskaper).

I modell 3 kontrollerar vi social bakgrund och andra individuella egenskaper. Effekten av att ha föräldrarna i gruppen SEI=0 är signifikant negativt jämfört med om de tillhör gruppen okvalificerade arbetare. Att ha föräldrar med högre social position hjälper däremot individen att inte hamna i grup-

pen »utan sysselsättning«. Att vara kvinna minskar chansen avsevärt (med 48 procent) i jämförelse med män, medan att vara gift/sambo och ha barn under 6 år ökar chansen till ett arbete. Återigen kan mindre chans för invandrarnas barn att få sysselsättning endast i *mycket liten grad* förklaras med skillnader i »humankapital«, social bakgrund och andra individuella egenskaper när man jämför oddskvoter i Modell 3 med detsamma i modell 1. Med samma humankapital, sociala bakgrund, kön och civilstånd är chansen att ha ett arbete för ungdomar med rötter i NW-länder mellan 12 till 39 procent mindre, och för ungdomar med rötter i ONW-länder är chansen mellan 31 till 52 procent mindre jämfört med barn till infödda. Det innebär att barn till invandrare har mindre chans att skaffa ett arbete även med samma kvalifikationer och samma sociala bakgrund som barn till infödda. Vad dessa oförklarade skillnader beror på är en öppen fråga som diskuteras i slutdiskussionen. Men även här ser vi ett klart mönster (se figur 2) som tyder på:

- I) Att vara barn till invandrare (både NW och ONW) är oförmånligt jämfört med att vara barn till infödda, men att vara barn till ONW-invandrare är ytterst ofördelaktigt.
- II) Att ha *två* infödda föräldrar (pop.1) är mer fördelaktigt än att ha *en* eller *inga* infödda föräldrar (pop.4 och pop.2 samt pop.3).
- III) Att ha *en* infödd förälder (pop.4) är mer fördelaktigt än att ha *inga* infödda föräldrar (pop.2 och pop.3).
- IV) När individens föräldrar har bott en längre tid i Sverige och skaffat sig värdefulla arbetsmarknadsrelaterade sociala nätverk (pop.3), har man större chans att ha ett arbete jämfört med om individens föräldrar har bott kortare tid i Sverige (pop.2).

TABELL 8

Logistisk regression, chansen att vara sysselsatt
(oddskvoter), N= 85 477

	Modell 1	Modell 2	Modell 3
Utländsk bakgrund (pop1. referensgrupp)			
Pop.2 NW	.556***	.574***	.608***
Pop.3 NW	.716***	.738***	.778***
Pop.4 NW	.722***	.723***	.750***
Pop.2 ONW	.425***	.436***	.473***
Pop.3 ONW	.477***	.482***	.519***
Pop.4 ONW	.636***	.629***	.688***
Humankapitalvariabler ^b		Ingår	Ingår
Övriga kontroll- variabler ^c			Ingår
-2 Log likelihood	63694.227	63509.648	61915.196

*** signifikant på 1%.

b. Individens utbildning 2002, arbetslivserfarenhet och betyg i svenska från gymnasieskolan 1990.

c. Övriga kontrollvariabler är föräldrarnas SEI, föräldrarnas utbildning och kön, antal barn under 6 år, civilstånd.

Samtidigt som det också är möjligt att skillnaden beror på föräldrarnas ankomsttid (t.ex. hög- respektive lågkonjunktur).

Inom forskning kring »etniska minoriteter« brukar man kontrollera de produktivetsrelaterade variablerna och andra kontrollvariabler såsom kön, civilstånd eller antal barn o.s.v. Ofta kvarstår ett lönegap eller skillnader i sysselsättningsgrad efter alla dessa kontroller. Det är kring den här restposten eller den »oförklarade« komponenten som teorier om »kulturellt avstånd« eller brist på »Sverigespecifik kunskap« på utbudssidan ibland diskuteras. Kärnan i begrepp-

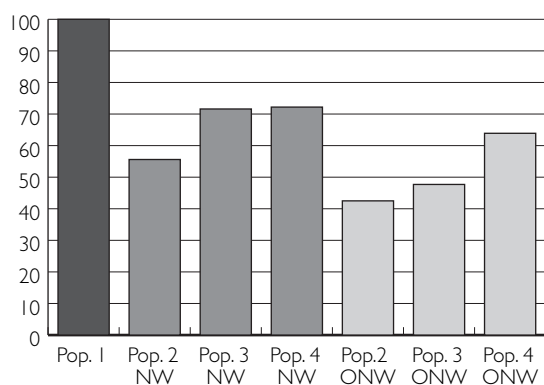
et »Sverigespecifik kunskap« som den definieras i dessa undersökningar är kunskap i svensk språket. Våra data, som innehåller betyg i »svenska språket« och »svensk litteratur« från gymnasieutbildningen tillåter oss att empiriskt granska ett sådant påstående.

I följande analys jämförs ungdomar som har en utrikes född förälder och en infödd förälder (pop.4 som totalt består av 7 572 individer) med referensgruppen eller de som har två infödda föräldrar (pop1. som, liksom tidigare, består av 73 420 individer). Vi delar första gruppen på två nya subgrupper, nämligen de som har en infödd Mor (pop4. InfM som består av 4 292 individer) och de som har en infödd Far (pop4. InfF som består av 3 280 individer). Enligt Barry Chiswick (1977), omformas kunskap om landets språk och »kultur« hos individen i högre grad med hjälp av den infödda moderns ansträngningar²³. När vi tittar på betyg i svenska för ungdomar i vår population, bekräftas i viss mån Chiswicks antagande att det är mer gynnsamt att ha en infödd mor när man ska lära sig svenska språket, jämfört med att ha en infödd far. Medelbetyget från gymnasieutbildningen år 1990 i ämnet svenska (både språk och litteratur) för referensgruppen (pop.1. med två infödda föräldrar) är 6,3254. För individer med infödd mor (pop4. InfM) är medelbetyget 6,3043 och för dem med infödd far (pop4. InfF) 6,2643. Skillnaden mellan de här två medelbetygen är statistiskt signifikant på 10 procents nivå.

Med tanke på den könssegregerade svenska arbetsmarknaden (Persson 1990), antar vi att en infödd mor har tillgång till mindre värdefulla sociala nätverk än en infödd far, eftersom tidigare forskning visar att det finns skillnader mellan män och kvinnor när det gäller användningen av sociala nätverk för rekrytering (Marsden och Gorman 2001:476). Anledningen är för det första att kvinnornas nätverk innefattar fler släktingar (som genererar färre värdefulla kontakter) och färre medarbetare (som genererar fler värdefulla kontakter) jämfört med män (Moore 1990). För det andra: i de kvinnodominerade jobben (offentlig sektor i Sverige), använder arbetsgivaren fler offentliga kanaler (såsom annonser och arbetsförmedlingen) för rekrytering. I den mansdominerade delen av arbetsmarknaden (privat sektor) däremot, använder arbetsgivaren i större utsträckning icke officiella kanaler (tips från familjemedlemmar, bekanta och vänner)²⁴. Observera att när vi tittar på det separata medelvärdet för SEI-koden som gäller mor och far för pop4. InfF är det den infödda pappan som har den bästa positionen (SEI-kodens medelvärde för den

FIGUR 2

Chansen att vara sysselsatt i procent,
(oddskvoter) för olika grupper år 2002

infödda fadern är 2.97 och 2.63 för den utlandsfödda modern). För pop4. InfM är det tvärtom, nämligen att den infödda modern har den bästa sociala positionen (2.91 för den infödda modern och 2.39 för den utlandsfödda fadern). Det innebär i båda fallen att det är den infödda föräldern som har den bästa sociala positionen och därmed tillgång till de mest värdefulla sociala kontakterna²⁵. På samma gång har barn till en infödd mor och en utlandsfödd far för det mesta pappans efternamn, vilket kan vara anledning till misstänksamhet och diskriminering²⁶.

Det hela innebär att om det är avsaknaden av »Sverigespecifik kunskap« som är den mest betydelsefulla omständigheten för att inte lyckas på den svenska arbetsmarknaden, bör det då vara mer fördelaktigt att ha en infödd mor, jämfört med att ha en infödd far, för att vara mer framgångsrik på arbetsmarknaden. Om det däremot är diskriminering och avsaknad av värdefulla sociala nätverk som är avgörande för en underordnad position på arbetsmarknaden, då är det mer fördelaktigt att ha en infödd far, jämfört med en infödd mor, för att få högre inkomst och en bättre position på arbetsmarknaden.

Tabell 9 visar resultatet av vår analys som tyder på att individer med en infödd far har en bättre disponibel inkomst (närmare referensgruppen) jämfört med individer som har en infödd mor. Med en infödd far har man ca 5 procent lägre disponibel inkomst, medan man med en infödd mor har 11 procent lägre disponibel inkomst i relation till referensgruppen. Detsamma gäller sannolikheten för att ha ett arbete, nämligen att det är mer fördelaktigt att ha en infödd far än en infödd mor. Med en infödd far har man 23 procent mindre chans att ha ett arbete, medan med en infödd mor är chansen att ha ett arbete ca 29 procent mindre, jämfört med referensgruppen. Det innebär att vårt resultat inte kan stödja hypotesen att »Sverigespecifik kunskap« överförd av infödda mödrar gynnar individer på arbetsmarknaden. Däremot ger resultatet stöd för hypotesen om betydelsen av sociala nätverk och diskriminering. Sammanfattningsvis: kombinationen av en infödd far och en utrikes född mor ger bättre resultat på arbetsmarknaden jämfört med kombinationen av en infödd mor och en utrikes född far, trots att det motsatta gäller för utbildningsresultatet²⁷.

Företagare

Av alla ungdomar i vår population är totalt 3.4 procent företagare. Men som framgår av deskriptiva data (tabell 1), varierar andelen företagare inom olika

grupper och inom vissa grupper med utländsk bakgrund är andelen företagare större i jämförelse med referensgruppen.

Teorier som används vid studier av eget företagande samt för att förklara benägenheten att bli företagare inom olika grupper av invandrare kan grovt indelas i ett strukturellt och ett kulturellt perspektiv (se t.ex. Barrett m.fl. 1996, 2001).

Det kulturella förklarings sättet (»business in the blood« Ram & Jones 1998) betonar oftast invandrararnas kulturella egenskaper, t.ex. levnadssätt, värderingar och attityder (med judar och utvandrade kineser och deras ättlingar som typiska exempel) som drivkraft och förklaring till deras överrepresentation bland småföretagare. Invandrarföretagare sägs ofta komma från länder eller kulturer där småföretagare är vanligt förekommande. Starka etniska nätverk i form av starka familjeband och gruppsolidaritet för mobilisering av kapital, arbetskraft är andra ingredienser i dessa teorier. Kulturalistteorier kritiserar bland annat för att de i bästa fall överbetonar de *interna* processerna inom invandrade grupper och bortser från de *externa* omständigheterna, dvs. vad som pågår i samhället i stort.

Teorier som betonar de strukturella faktorerna menar att överrepresentation av småföretagare framför allt är konsekvenser av marginalisering och dis-

TABELL 9

LN disponibel inkomst och sannolikheten att ha en sysselsättning 2002, far eller mor eller båda föräldrar inföddac, regressionskoefficient (oddskvoter inom parentes), N= 80 992

	LN disp. Inkomst B	Sannolikheten att ha ett arbete B (Exp B)
Utländsk bakgrund (pop I. ref.grupp)		
Infödd far (pop.4. IF)	-.053***	-.261*** (0.77)
Infödd mor (pop.4. IM)	-.111***	-.348*** (0.706)
Övriga kontroll- variabler ^b	Ingår Adj. R2 = .024	Ingår -2 log likelihood = 57882.967

*** signifikant på 1%.

b. övriga kontrollvariabler är föräldrarnas SEI, föräldrarnas utbildning och individens kön, antal barn under 6 år, civilstånd samt individens utbildning 2002, arbetslivserfarenhet och betyg i svenska från gymnasieskolan 1990.

c. Vi har även testat om skillnaden mellan våra två viktiga regressionskoefficienter pop.4. InfF och pop.4. InfM är statistiskt signifikanta. Resultatet för test av skillnaden mellan två regressionskoefficienter visar att skillnaden är signifikant på 5 procent nivå.

kriminering av invandrare och deras barn²⁸. Invandrare som startar eget företag enligt dessa teorier gör det av nödtvång, tvingade av brist på möjligheter att skaffa ett arbete i den krympande och diskriminerande arbetsmarknaden i Väst. Många invandrare väljer eget företagande som en överlevnadsstrategi. I en kontext av rasism och ekonomisk underlägsenhet lockas invandrare till eget företagande för att stå emot sin underordnade ställning (Barrett m.fl. 1996, Ram och Jones 1998).

Sannolikheten att bli företagare

I följande avsnitt analyserar vi sannolikheten för att ungdomar i vår population blir företagare samt olika egenskaper som ökar eller minskar en sådan sannolikhet för olika individer. Härmed vill vi undersöka om det är »kulturell bakgrund«, transfererad via familjen, som är avgörande för att unga människor med invandrade föräldrar i vår population ska bli företagare. Signifikans av familjebakgrund är väl dokumenterad inom forskning kring reproduktion

av småföretagare (Curran 1986). Anledningen är att, förutom det finansiella stödet, barn till företagare på ett naturligt sätt tränas att föra vidare familjetraditionen i sin familj.

Vi undersöker sannolikheten att bli företagare inom hela populationen i vår undersökning (85 448 individer) när 2 864 individer har blivit företagare. Analysen genomförs med hjälp av logistisk regression där utfallsvariabeln är lika med 1 när personen i fråga är företagare och annars noll. Resultat från deskriptiva data bekräftas i ett första steg av analysen (se tabell 10 modell 1) som visar att pop2, ONW och pop3 ONW statistiskt säkert har 160 respektive 43 procent större sannolikhet att bli företagare jämfört med vår referensgrupp (barn till infödda). Tidigare forskning visar att ålder, utbildning, att vara gift/sambo och att vara man har positiva effekter för att bli företagare (se Light and Rosenstein 1995, Hammarstedt 2001). I modell 2 inkluderas variabler för humankapital och övriga individuella kontrollvariabler såsom kön, att ha barn under 6 år hemma samt civilstånd. Ökat antal utbildningsår har en svag negativ effekt och

TABELL 10

Sannolikheten att bli företagare, logistisk regression, N= 85 448, regressionskoefficienter (oddskvot inom parentes)

	Modell 1	Modell 2	Modell 3	Modell 4
Utländsk bakgrund (pop1. referensgrupp)				
Pop.2 NW	.327 (1.372)	.306 (1.358)	.328 (1.388)	.323 (1.381)
Pop.3 NW	-.198 (.821)	-.261** (.770)	-.083 (.920)	-.084 (.919)
Pop.4 NW	-.022 (.979)	-.034 (.966)	-.013 (.987)	-.014 (.986)
Pop.2 ONW	.956*** (2.602)	.878*** (2.405)	.924*** (2.518)	1.179*** (3.250)
Pop.3 ONW	.354*** (1.425)	.313** (1.368)	.476*** (1.609)	.694*** (2.002)
Pop.4 ONW	-.047 (.954)	-.29 .971	-.002 (.998)	.183 (1.201)
Utbildning 2002		-.066** (.936)	-.110*** (.896)	-.111*** (.895)
Arbetslivserfarenhet		.155*** (1.167)	.130*** (1.139)	.129*** (1.137)
Betyg i Svenska		.053*** (1.055)	.042** (1.043)	.042*** (1.042)
Genus (kvinnor)		-.973*** (.378)	-.963*** (.382)	-.963*** (.382)
Barn under 6 år hemma		.006 (1.006)	.013 (1.013)	.013 (1.013)
Civilstånd		.202*** (1.224)	.189*** (1.208)	.191*** (1.210)
Föräldrarnas utbildningsår			.033*** (1.033)	.032*** (1.033)
Föräldrarnas SEI 0			.430*** (1.537)	.547*** (1.728)
Föräldrarnas SEI 2			-.008 (1.008)	.018 (1.018)
Föräldrarnas SEI 3			1.048*** (2.851)	1.085*** (2.958)
Föräldrarnas SEI 4			.208** (1.232)	.222** (1.249)
Föräldrarnas SEI 5			.194** (1.214)	.215** (1.240)
Föräldrarnas SEI 6			.467*** (1.596)	.490** (1.632)
Interaktion (ONW*föräld.SEI0)				-.841** (.431)
Interaktion (ONW*föräld.SEI2)				-.018 (.982)
Interaktion (ONW*föräld.SEI3)				-.601** (.548)
Interaktion (ONW*föräld.SEI4)				-.017 (1.018)
Interaktion (ONW*föräld.SEI5)				-.093 (.911)
Interaktion (ONW*föräld.SEI6)				-.095 (.909)
-2 Log likelihood	25048.421	24174.061	23666.423	23655.366

** signifikant på 5%; *** signifikant på 1%.

ytterligare ett års arbetslivserfarenhet har en måttlig positiv effekt för sannolikheten att bli företagare i vår population. Att vara kvinna minskar däremot sannolikheten kraftigt (med ca 62 procent jämfört med män). I modell 3 inkluderas social bakgrund (föräldrarnas utbildningsår och socioekonomiska grupp). Det intressanta är att sannolikheten att bli företagare ökar mycket kraftigt när individens föräldrar har varit företagare (ca 185 procent mer jämfört med referensgruppen som är okvalificerade arbetare). Vårt resultat är alltså i linje med tidigare forskning som visar att en avgörande faktor för valet att bli företagare är att man har haft en förälder som varit företagare (se Heath och McMahon 2000 och för Sverige Hammarstedt 2001). I modell 4 vill vi testa om effekten varierar mellan barn till infödda och barn till ONW-invandrare. Därför inkluderas en interaktionsterm som är produkten av ONW²⁹ och olika socioekonomiska grupper. Koefficienten för interaktionseffekten för föräldrar som är företagare och ONW-gruppen är statistiskt säker och negativ (- 0.601) samtidigt som koefficienten för variabeln Föräldrarnas SEI 3 har ökat från 1.048 till 1.085. Det innebär att om individen är barn till infödda och har en förälder som varit företagare, ökar sannolikheten för att individen själv blir företagare med ca 196 procent i jämförelse med referensgruppen (okvalificerade arbetare). Men när individen är barn till ONW-invandrare och har en förälder som varit företagare, ökar sannolikheten för att individen själv blir företagare enbart med 62 procent³⁰. Det innebär med andra ord att barn till infödda företagare i större utsträckning har följt föräldrarnas tradition, vilket är i linje med reproduktionsteorier (Robinson och Garnier 1986). Barn till ONW-invandrare däremot, har möjligen blivit företagare av andra skäl, t.ex. för att undvika arbetslöshet (mer om det i följande avsnitt).

Därefter har vi jämfört arbetsinkomst för vår referensgrupp, barn till invandrare från NW-länder samt från ONW-länder bland alla företagare (2 864 individer) i populationen. Av hela populationen hör 85,2 procent (2 441 individer) till referensgruppen, 9,5 procent (271 individer) är barn till NW-invandrare och 5,3 procent (152 individer) är barn till ONW-invandrare. Det är värt att notera att arbetsinkomst inte är en bra mätare på ekonomisk standard eller möjlighet till konsumtion när man jämför anställda och företagare. Det beror på att konsumtionsmöjligheter inte återspeglas i företagares inkomst på ett fullständigt sätt (Bihagen 1999). Det finns stora möjligheter för företagare att utnyttja såväl ekonomiska medel som fysiska resurser i företaget för privat konsumtion. Arbetsinkomst inkluderar inte legalt och

TABELL 11

LN arbetsinkomst för företagare, OLS-regression, N= 2 864

	Modell 1	Modell 2	Modell 3
Utländsk bakgrund (popl. referensgrupp)			
Barn till NW-invandrare	-.029	-.006	.005
Barn till ONW-invandrare	-.206**	-.200**	-.204**
Sociala bakgrundsvariabler ^b		Ingår	Ingår
Humankapital och övriga kontrollvariabler ^c			Ingår
R2	.002	.004	.051

** signifikant på 5%.

b. Sociala bakgrundsvariabler är föräldrarnas SEI, och föräldrarnas utbildning

c. humankapital- och övriga kontrollvariabler är individens utbildning 2002, arbetslivserfarenhet och betyg i svenska från gymnasieskolan 1990 samt kön, antal barn under 6 år, civilstånd.

TABELL 12

Sannolikheten för att vara enmansföretagare, N= 2 864, regressionskoefficienter (oddskvot inom parentes)

	Modell 1	Modell 2	Modell 3
Barn till infödda = referensgrupp			
Barn till NW-invandrare	.193(1.212)	.187(1.206)	.163(1.178)
Barn till ONW-invandrare	.335***(1.398)	.369***(1.447)	.308*(1.361)
Genus (kvinnor)	.196***(1.216)	.065(1.067)	
Barn under 6 år hemma		-.373***(.688)	-.344***(.709)
Civilstånd		-.566***(.568)	-.544***(.581)
Utbildning 2002		-.119***(.888)	-.112***(.894)
Arbetslivserfarenheter		-.211***(.809)	-.200***(.819)
Betyg i Svenska		-.041(.959)	-.032(.969)
Har varit utan sysselsättning senaste tre åren			.962***(.2616)
-2 Log likelihood	3827.930	3718.177	3635.207

* signifikant på 10%; ** signifikant på 5%; *** signifikant på 1%.

eventuella illegalt utnyttjande av resurser. Det får som effekt att det för företagare inte alltid är lätt att koppla inkomsten till faktisk konsumtion och därmed materiell levnadsstandard. Därför väljer vissa forskare att inte jämföra inkomst för företagare och anställda och understryker att deklarerad inkomst inte är ett bra mått på ekonomisk standard vad gäller stora och små företagare (Se t.ex. Erikson och Jonsson 1996:20). Men i följande analys jämför vi arbetsinkomst hos

barn till infödda och barn till invandrare enbart inom kategorin *företagare*.

Resultatet i tabell 11 visar, i enlighet med tidigare forskning (se t.ex. Najib 1999:141), att företagare som är barn till ONW-invandrare i snitt har 20 procent lägre inkomst än referensgruppen. Samma skillnad återstår när vi har kontrollerat variabler för social bakgrund, humankapital och övriga individuella variabler. Resultatet visar dessutom att variabler för social bakgrund inte har statistiskt signifikanta effekter, medan samtliga variabler för humankapital har en positiv effekt. Att vara kvinnoföretagare minskar däremot inkomsten med 35 procent.

Enmansföretag

Företagare som en social grupp är en blandning av olika kategorier. Bland dem finns både individer som äger stora företag med många anställda, småföretagare och enmansföretagare. Bland företagare i vår population finns nära 61 procent som är enmansföretagare (där jobbar de själva utan någon anställd) samtidigt som det finns företagare med mer än 100 anställda. Medelvärde för antal sysselsatta i företag i vår population är 4 personer. Enmansföretagare är ett begrepp som varken är väl definierat eller utforskat (Hult 2000). Bland dem finns olika yrkeskategorier, från de som driver en kiosk eller pizzeria till konsulter och artister. Samtidigt kan majoriteten av enmansföretagare klassificeras bland dem som intar den lägsta platsen i företagarnas hierarki. För det första eftersom arbetsinkomsten för enmansföretagare i snitt är 68 procent lägre än för andra företagare i vår population. För det andra eftersom arbetslöshet har varit en avgörande faktor för att bli företagare för enmansföretagare, medan vi inte hittade en liknande effekt för alla företagare (se nedan). För det tredje är avsaknad av möjligheten att kunna expandera företaget ett bevis på den lägsta platsen i hierarkin.

I ett första steg i analysen i det här avsnittet provar vi sannolikheten att vara enmansföretagare (i motsats till att ha ett företag med flera anställda) bland barn till infödda, invandrare från NW-grupper och ONW-grupper³¹. I ett andra steg jämför vi arbetsinkomsten för enmansföretagare som tillhör vår referensgrupp och de som tillhör barn till invandrare. Av totalt 2 897 individer som är företagare i vår population är 1744 individer enmansföretagare. Resultatet av logistisk regressionen i tabell 12 modell 1 (där enmansföretag är lika med 1 och annars noll), visar att bland alla företagare i vår population, är sannolikheten att barn till ONW-invandrare blir enmansföretagare nära 40 procent större än barn till infödda.

När vi i modell 2 kontrollerar variabler för humankapital och kön, civilstånd samt att ha barn under 6 år, ökar sannolikheten att vara enmansföretagare för barn till ONW-invandrare med 45 procent jämfört med referensgruppen. Fler antal utbildningsår och längre arbetslivserfarenhet minskar i liten grad risken att hamna i den här gruppen. Samma effekt gäller även för att vara gift/sambo och ha små barn. Att vara kvinna ökar däremot risken för att hamna i gruppen enmansföretagare³². I modell 3 inkluderar vi en annan variabel som kallas för »ha varit utan sysselsättning under de senaste tre åren«. Variabeln har konstruerats på följande sätt: Vi har kontrollerat sysselsättningsstatus för alla individer i den här populationen (företagare) under de tre senaste åren, nämligen år 1999, 2000 och 2001. Om individerna hade haft sysselsättning under alla dessa år får de värde 0 och annars värdet 1. På så sätt vill vi kontrollera om deras icke-sysselsättning under de senaste åren har varit en avgörande faktor för om de har hamnat i den här gruppen eller inte. Resultatet i modell 3 visar att den här variabeln har en viktig och signifikant effekt. Sannolikheten att hamna i gruppen enmansföretagare för dem som inte har varit sysselsatta (minst en gång) under alla dessa tre år, är 160 procent mer jämfört med för dem som har varit sysselsatta under alla dessa år. Det innebär med andra ord att om man varit arbetslös eller utanför arbetsmarknaden, har det varit en avgörande faktor för individer att starta enmansföretag för att slippa arbetslösheten,

När vi lägger till en interaktionseffekt för att testa om effekten av tidigare arbetslöshet skiljer sig åt i referensgruppen och i gruppen barn till invandrare, visar resultatet ingen signifikant effekt, vilket innebär att tidigare arbetslöshet har samma effekt för alla grupper; både barn till infödda och till invandrare. Det är i linje med tidigare forskning som visar att arbetsmarknadspåtryckning eller arbetslöshet som tvingar till egenföretagande fungerar oavsett »etniska« linjer, inte minst under lågkonjunktur eller perioder av omstruktureringar på arbetsmarknaden.(Storey 1994).

I nästa steg har vi jämfört arbetsinkomst för vår referensgrupp, barn till invandrare från NW-länder och ONW-länder bland alla enmansföretagare (1 744 individer) i vår population. Resultatet (inte visat här), tyder på att när hänsyn tagits till både variabler för social bakgrund, humankapital och kön, gift/sambo och att ha barn under 6 år, har barn till invandrare från ONW-länder statistiskt säkert ca 19 procent lägre arbetsinkomst jämfört med barn till infödda inom gruppen enmansföretagare. Det innebär att även bland den lägsta gruppen av företagare är barn till ONW-invandrare en sämre privilegierad grupp.

Sammanfattning och slutdiskussion

I den här uppsatsen studerar vi alla ungdomar som är födda i Sverige eller kommit till Sverige före skolstart och har slutat gymnasieskolan år 1990. Ungdomarna följdes sedan genom eventuell vidareutbildning och ut på arbetsmarknaden fram till år 2002. Under hela vägen jämförde vi ungdomar som har infödda föräldrar med ungdomar med utländsk bakgrund.

Först granskades utbildningsresultatet. När det gäller betygen för svenska språket och svensk litteratur, hade barn till invandrare mellan 0.4 och 0.05 (av 10 poäng) lägre jämfört med barn till infödda, efter kontroll av föräldrarnas sociala position och utbildning. Angående genomsnittsbetygen för alla ämnen i gymnasieutbildningen, fanns inga skillnader mellan de som är födda i Sverige med två utlandsfödda föräldrar (pop.3) och referensgruppen. Barn till de övriga invandrade föräldrarna hade mellan 0,7 till 5 procent lägre genomsnittsbetyg än barn till infödda från gymnasieutbildningen år 1990. Jämfört med barn till infödda hade barn till alla ONW-invandrare i större utsträckning läst studieinriktade linjer eller program på gymnasiet år 1990, vilket kan tyda på en högre ambition för fortsatt utbildning efter gymnasiet. Det slutliga utbildningsresultatet från år 2002 bekräftar hypotesen om högre ambition. Barn till ONW-invandrare har vidareutbildat sig i större utsträckning och skaffat sig mer formell utbildning tolv år efter avslutad gymnasieskola. Men givetvis kan längre utbildningsresultat också tolkas som att individen inte har lyckats skaffa ett arbete under 90-talets krisår och i stället satsat på vidareutbildning.

I avsnitt 3 analyserades disponibel inkomst och arbete för ungdomar i vår population tolv år efter avslutad gymnasieskola år 2002. I ett första steg jämfördes disponibel inkomst år 2002 för individer i vår population. Efter kontroller av variabler för social bakgrund, humankapital och andra individuella egenskaper, observerade vi fortfarande stora skillnader. Barn till invandrare från NW-länder hade mellan 6 till 22 procent lägre disponibel inkomst och barn till invandrare från ONW-länder hade mellan 15 till 31 procent lägre jämfört med referensgruppen (barn till infödda). Vidare granskning visade att avsaknad av arbete förklarar nära hälften av dessa skillnader. Resterande skillnader som gäller disponibel inkomst beror sannolikt på skillnader i kapitalinkomst, välfärdstransfereringar och branschtillhörighet. Vidare visades att risken att hamna i den fattiga gruppen (och andra långinkomstgrupper) är betydligt större för barn till invandrare jämfört med barn till infödda.

Efter kontroll av alla bakgrundsvariabler löper t.ex. barn till invandrare från ONW-länder mellan 50 till 120 procent större risk att hamna i den fattiga gruppen, jämfört med barn till infödda. När det gäller sysselsättning kom vi fram till att chansen att ha en sysselsättning är avsevärt mindre för barn till invandrare. Inom NW-gruppen är chansen mellan 28 och 44 procent mindre än inom referensgruppen och inom ONW-gruppen är chansen mellan 36 till 57 procent mindre jämfört med gruppen barn till infödda. Trots samma utbildningsnivå kunde vi konstatera att: I) I jämförelse med barn till infödda, minskar chansen att ha ett arbete när individen är barn till invandrare. Chansen minskar betydligt mer när individen är barn till invandrare från ONW-länder. II) Att ha två infödda föräldrar (pop.1) ökar chansen att ha ett arbete jämfört med om man har *en* eller *inga* infödda föräldrar (pop.4 och pop.2 samt pop.3). III) Att ha *en* infödd förälder (pop.4) ökar chansen att ha ett arbete jämfört med om man *inte* har *några* infödda föräldrar (pop.2 och pop.3). IV) När individens föräldrar har bott under längre tid i Sverige och skaffat sig värdefulla arbetsmarknadsrelaterade sociala nätverk (pop.3), har man större chans att ha ett arbete jämfört med om individens föräldrar har bott kortare tid i Sverige (pop.2). Det finns även en alternativ förklaring, nämligen vid vilken tid föräldrarna har landat i Sverige, om det har varit tider då det har varit lättare att skaffa ett arbete och bygga arbetsmarknadsrelaterade sociala nätverk eller om det har varit svårt att komma in på arbetsmarknaden och föräldrarna har varit tvungna att stå utanför arbetsmarknaden under en längre tid.

I avsnitt 4 presenterade vi två motsatta hypoteser; i) om det är avsaknad av »Sverigespecifik kunskap« eller ii) tillgång till mindre värdefulla sociala nätverk och diskriminering och vi frågade vilka av de två som har större förklaringskraft när det gäller underordnad position på den svenska arbetsmarknaden för ungdomar med utländsk bakgrund. För att granska de två hypotesernas förklaringskraft, jämförde vi de individer i vår population som hade antingen en infödd mor eller en infödd far. Baserad på Chiswicks hypotes att transferering av landets språk och »kultur« huvudsakligen genomförs genom moderns ansträngningar, antog vi att de som har en infödd mor har ett mer gynnsamt läge att skaffa sig »Sverigespecifik kunskap« jämfört med dem som har en invandrad mor. När man däremot har en infödd far har man tillgång till mer värdefulla sociala nätverk. Medan man med en utländsk födda far riskerar att bli diskriminerad på grund av ett främmande efternamn. Vårt resultat visade att de som har en infödd far har bättre

inkomst och större chans att ha ett arbete, jämfört med dem som har en infödd mor. Resultatet kunde härmed inte stödja hypotesen om betydelsen av »Sve-rigespecifik kunskap« med en infödd mor. Resultatet visar emellertid indikationer som kan stödja hypotesen om tillgång till mindre värdefulla sociala nätverk (via en infödd mor) och diskriminering på grund av ett främmande efternamn (via en utländsk far).

I kapitel 5 granskade vi den del av vår population som har blivit företagare. Barn till ONW-invandrare var överrepresenterade bland de ungdomar som har blivit företagare och vi frågade om det var deras företagarbakgrund eller andra strukturella orsaker såsom marginalisering och diskriminering på arbetsmarknaden som är orsaken till deras överrepresentation. Vårt resultat antydde att barn till infödda företagare i större utsträckning har följt föräldrarnas tradition jämfört med barn till ONW- invandrare. Resultatet kunde därmed inte stödja kulturella förklaringar till överrepresentation av barn till ONW-invandrare bland företagare. Resultatet visade också att barn till ONW-invandrare i snitt har 20 procent lägre deklarerad inkomst jämfört med barn till infödda inom företagargruppen. I nästa steg granskade vi gruppen enmansföretagare inom hela företagargruppen. Resultatet visade att barn till ONW-invandrare även är överrepresenterade bland enmansföretagare (med 40 procent mer i jämförelse med barn till infödda). Vi analyserade vidare effekten av tidigare arbetslöshet för sannolikheten att starta enmansföretag. Resultatet visade att sannolikheten att hamna i gruppen enmansföretagare för dem som inte har varit sysselsatta (minst en gång) under de senaste tre åren var 160 procent större jämfört med för dem som har varit sysselsatta under alla dessa år. Resultatet visade också att tidigare arbetslöshet hade samma effekt för både barn till infödda och till invandrare. Även bland enmansföretagare konstaterades 19 procent lägre arbetsinkomst för barn till ONW-invandrare jämfört med barn till infödda bland gruppen enmansföretagare.

Befintliga studier kring barn till invandrare i Sverige är ett fåtal och majoriteten är av deskriptiv karaktär, inte minst inom forskning som använder sig av kvantitativa metoder. De beskriver oftast *hur* läget ser ut men kan i lägre grad, baserat på empiri, svara på frågan *varför* läget ser ut som det gör. Föreliggande undersökning är bara ett första steg i den riktning som försöker spåra mekanismer som leder till att även barn till invandrare i viss mån reproducerar samma underordnade position i det svenska samhället som deras föräldrar har. Resultatet tyder på att det segregerade sociala nätverket har en viktig effekt, trots ansträngningar och ambitioner som invand-

rare och deras barn har på utbildningsområdet. Det behövs fler utförliga undersökningar som ordentligt uppskattar omfattningen och värdet av individernas sociala nätverk och deras effekt, både när det gäller utbildningsresultat och status på arbetsmarknaden.

Noter

- 1 Med status menas här för det första om individen har arbete eller inte, sedan om arbetet passar individens kompetens eller inte och till sist om arbetsinkomsten motsvarar individens kompetens eller inte.
- 2 Det innebär att utrikes födda som har kommit till Sverige efter skolstart inte ingår i den här gruppen.
- 3 Föräldrar till pop.3- gruppen har normalt bott längre i Sverige jämfört med föräldrar till pop.2- gruppen.
- 4 Ungdomar i vår population som själva är födda utomlands och har varit i Sverige före skolstart (pop.2NW och pop.2ONW), har i snitt varit 3 år gamla när de har hamnat i Sverige.
- 5 Meritokrati är det samhällssystem där individens begåvning och utbildning spelar den helt dominerande rollen vid befordran.
- 6 Empiriska resultat som visar trenden i 30 länder kan hittas i Shavit & Blossfeld (1993).
- 7 Cirka 90 procent av alla ungdomar i Sverige fortsätter från grundutbildning till gymnasieutbildningen (Erikson och Jonsson 1996:20).
- 8 Erikson och Jonsson (1993) klargör att bland barn till högre tjänstemän (klass I) fortsätter ca 45 procent till traditionella universitetsstudier och ca 55 procent till högskolestudier. Bland barn till okvalificerade arbetare (klass VII) är motsvarande andelar ca 7 procent respektive 13 procent.
- 9 Med arbetsmarknadsstatus menas här om individen har ett arbete eller är arbetslös/utanför arbetsmarknaden, om arbetet är tidsbegränsat eller tillsvidareanställning, om det är ett del- eller heltidsarbete och till sist om individens kvalifikationer stämmer överens med arbetsuppgifterna eller inte.
- 10 Jenkins (1994:210) menar att gränsen mellan formella och informella kontakter inte är rigid. Interaktioner mellan individer som börjar från rutinmässiga, vardagliga samspel, till vänskap, sexuella relationer, medlemskap inom informella grupper, äktenskap och familjerelationer, relationer inom marknaden såsom handelsrelationer, anställningar och till sist organiserade politiska interaktioner, är ett brett spektrum som ständigt påverkar varandra på olika nivåer: »the formal is simultaneously an absence and a presence within the informal, and vice versa«.
- 11 Av hela populationen är 1,1 procent födda år 1969, 11,9 procent år 1970, 47,4 procent år 1971, 39,5 procent år 1972 och 0,1 procent år 1973.
- 12 Det saknades all information om föräldrar till dessa individer i databasen (de hade inget id-nummer som i databasen ersätter personnummer för individer som är bosatta i Sverige). Samtidigt som deras födelseland i de flesta fall var

- Syd Korea eller Indien, som många av de adopterade barnen under perioden har kommit ifrån.
- 13 Sannolikt har deras föräldrar jobbat utomlands när barnen föddes.
  - 14 Tre individer från pop.2, Fem individer från pop.3, En individ från pop.4. Alltså är det enbart de som är födda i NW eller har sina rötter där och inte i ONW som har betyg i »svenska som andraspråk«. Det är värt att notera att »svenska som andraspråk« fortfarande inte var ett etablerat och alternativt ämne under år 1990.
  - 15 Av dem var 250 individer (62,7procent) föräldrar till referensgruppen, 71 individer (17,8procent) föräldrar till NW-grupper och 78 (19,5procent) föräldrar till ONW-grupper.
  - 16 Alla individer som utfört ett inkomstberättigat arbete minst en timme under en mätvecka betraktas som förvärvsarbetande, enligt SCB:s definition.
  - 17 Att dessa studier visar att skillnader i utbildningsprestation tenderar att försvinna om man tar hänsyn till föräldrarnas utbildning och sociala bakgrund, ifrågasätts av Lundh m.fl. (2002), för att »Detta resultat är inte vad vi skulle förvänta oss, framför allt för grupper med utomeuropeisk bakgrund« (s.95). Lundh m.fl. tror att »både språksvårigheter och kulturella faktorer skulle tala för åtminstone några skillnader« i utbildningsresultat för barn till infödda och invandrare (s.94). De menar att en större grupp av barn till invandrare saknar betyg i vissa ämnen jämfört med barn till infödda, vilket inte har beaktats i dessa studier och att det finns kvalitetsskillnader mellan t.ex. betyg i »svenska som andraspråk« och vanlig svenska och därför är medelbetyg ett missvisande mått för jämförelse.
  - 18 Av dessa 200 personer var 151 individer (75,5procent) från referensgruppen, 32 individer (16procent) från NW-länder och 17 individer (8,5procent) från ONW-länder.
  - 19 Det är möjligt att vissa individer saknar betyg i vissa ämnen men det påverkar säkert deras genomsnittsbetyg.
  - 20 För definition av disponibel- och arbetsinkomst se Appendix 2.
  - 21 Kategorin ej i arbetskraft innefattar dem som är i arbetsmarknadspolitiska åtgärder, studerande, förtidspensionärer, föräldralediga och dylika.
  - 22 Observera att SCB definierar sysselsatta individer som alla de som har jobbat minst en timme under en mätvecka i november månad det aktuella året.
  - 23 Chiswicks antagande om att modern har en viktigare roll för transferering av landets språk och »kultur« som citerats i texten (och tyvärr fortfarande är en verklighet i dagens samhälle) innebär inte på något sätt ett normativt ställningstagande från författarens sida. Samtidigt som en relativt hög sysselsättningsfrekvens för kvinnor i Sverige och ett omfattande förskolesystem i landet gör att vi accepterar antagandet med en viss modifikation.
  - 24 Resultat angående den svenska arbetsmarknaden visar att de som har fått arbete inom privat sektor använder 60 procent mer av sina sociala nätverk än de som har fått arbete inom offentlig sektor (se Behtoui 2004b). För internationella studier se t.ex. Hansson och Pratt 1991.
  - 25 I båda regressionsanalyserna har vi kontrollerat föräldrarnas socioekonomiska position, och utöver detta har vi

genomfört medelvärdet för föräldrarnas socioekonomiska position för alla individer i våra grupper. Detta för att man kan tänka sig möjligheten att gruppen pop.4Inff har generellt högre social position än gruppen pop.InfM. Medelvärdet för föräldrarnas SEI-kod för individer i våra grupper var 3.666 respektive 3.599, men skillnaderna var inte statistiskt signifikanta, vilket betyder att hypotesen om föräldrarnas olika sociala position kan förkastas.

- 26 Angående utländska namn och deras effekt på den svenska arbetsmarknaden se Arai och Skogman-Thoursei 2006.
- 27 Antal utbildningsår för år 2002 för pop.4.InfM är bättre än för pop.4.Inff i en uppskattning som inte har visats här.
- 28 Som Max Weber har skrivit i *The Protestant Ethic and the Spirit of Capitalism*: när vissa grupper inom samhället känner sig förtryckta, är det ett slags svar att bli egenföretagare. Som typiskt exempel för USA nämns ofta japaniska invandrare i Kalifornien och kineser i Mississippi som engagerade sig i småföretagandet som svar på det fientliga samhällsklimatet som var starkt emot dem (Se Oliver & Shairo 1997:46)
- 29 Alla ONW-grupper (pop.2ONW, pop.3ONW och pop.4ONW har slagits ihop och blivit en grupp för att antalet ska bli tillräckligt stort).
- 30 Vi har räknat på följande sätt $(1.085 - 0.601) = 0.484$ och $e^{0.484} = 1.622$. En separat logistisk regression för barn till infödda och barn till ONW-invandrare ökar sannolikheten med 200 respektive 83 procent.
- 31 På grund av ett litet antal individer i subgrupper vi har slagit ihop dem till två större grupper.
- 32 Familjebakgrundsvariabler är inte inkluderade eftersom ingen av dem hade statistisk signifikant effekt.

Referenser

- Arai, M. and P. Skogman-Thoursei. 2006. »Social Taste for Immigrant Names: An Empirical Examination of Surname Change and Earnings.« in *Malcolm Wiener Inequality & Social Policy Seminar Series*. Kennedy School of Government, Harvard University.
- Arai, M. and R. Villhelmsson. 2001. »Immigrants' and Natives' Unemployment-risk: Productivity Differentials or Discrimination?« FIEF, Stockholm.
- Arai, Mahmood, Lena Schröder, and Roger Vilhelmsson. 2000. *En svartvit arbetsmarknad: en ESO-rapport om vägen från skola till arbete*. Stockholm: Fritzes offentliga publikationer: Utrikesdep. Regeringskansliet.
- Barett, G., T. Jones, and D. McEvoy. 1996. »Ethnic minority business: Theoretical discourse in Britain and North America.« *Urban Studies* 33:783-809.
- Becker, Gary. 1957. *The Economics of Discrimination*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Behtoui, Alireza. 2004. »Informal Recruitment Methods and Disadvantages of Immigrants in the Swedish Labour Market.« in *13th Nordic Migration Conference*. Academy for Migration Studies in Denmark (AMID).
- Bihagen, Erik. 1999. »How Do Classes Make Use of Their Income?« *Social Indicators Research* 47:119-151.

- Chiswick, B. R. 1977. »Sons of immigrants: are they at Earnings of Foreign-Born men.« *Journal of Political Economy*, pp. 897-922.
- Curran, J. 1986. »The Survival of the petit bourgeoisie: Production and Reproduction.« Pp. 204-227 in *The Survival of the Small Firm*, vol. 2, edited by J. Curran, J. Stanworth, and D. Watkins. Gower: Aldershot.
- Dryler, Helen. 2001. *Etnisk segregation i skolan: effekter på ungdomars betyg och övergång till gymnasieskolan*.
- Erikson, Robert and John H. Goldthorpe. 1987. »Commonality and Variation in Social Fluidity in Industrial Nations. Part II: The Model of Core Social Fluidity Applied.« *European Sociological Review* 3:145-166.
- . 1992. *The constant flux : a study of class mobility in industrial societies*. Oxford: Clarendon.
- Erikson, Robert and Jan O. Jonsson. 1993. *Ursprung och utbildning: social snedrekrytering till högre studier: huvudbetänkande*. Stockholm: Fritze.
- . 1996. *Can education be equalized? : the Swedish case in comparative perspective*. Boulder, Colo.: Westview Press.
- Gustafsson, Björn, Renato Aguilar, and Max M. Zamanian-B. 1990. *Invandring och försörjning*. Göteborg: Daidalos.
- Hammarstedt, Mats. 2001. *Making a living in a new country*. Växjö: Växjö Univ. Press.
- Heath, Anthony F. and Dorren McMahon. 2001. »Ethnic Differences in the Labour Market.« Pp. 473 in *Race and ethnicity: critical concepts in sociology*, edited by H. Goulbourne. London: Routledge.
- Hult, Eva-Britt and Ramström Dick. 2000. »The Swedish solo-entrepreneur«. in *11th Nordic Conference on Small Business Research*. Aarhus, Danmark.
- Jansson, Kjell. 2000. »Inkomstfördelningen under 1900-talet«. in *Välfärd och försörjning, : antologi från Kommittén Välfärdsbokslut*, edited by Å. Bergmark. Stockholm: Fritzes.
- Legrand, Carl, & Ryszard Szulkin (1999) »Invandrarnas löner i Sverige«, *Arbetsmarknad och arbetsliv*, årg 5, nr 2: 89-110.
- Light, Ivan H. and Carolyn Nancy Rosenstein. 1995. *Race, ethnicity, and entrepreneurship in urban America*. New York: Aldine de Gruyter.
- Loury, Glenn C. 2002. *The anatomy of racial inequality*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press.
- Lundh, Christer, Li Bennich-Björkson, Rolf Ohlsson, Peder J. Pedersen, and Dan-Olof Rooth. 2002. *Arbete? Var god dröj*. Stockholm: SNS förlag.
- Marsden, Peter V. and Gorman Elizabeth H. 2001. »Social Networks, Job Changes, and Recruitment.« Pp. 467-502 in *Sourcebook of labor markets: evolving structures and processes*, edited by I. E. Berg and A. L. Kalleberg. New York: Kluwer Academic.
- Miles, Robert. 1993. *Racism after »race relations«*. London: Routledge.
- Mincer, Jacob. 1974. *Schooling, experience, and earnings*. New York,: National Bureau of Economic Research; distributed by Columbia University Press.
- Moore, Gwen. 1990. »Structural Determinants of Men's and Women's Personal Networks.« *American Sociological Review* 55:726-735.
- Najib, Ali. 1999. »Invandrarföretagande.« Pp. 157-195 in *Etnicitetens gränser och mångfald*, edited by E. Olsson. Stockholm: Carlsson.
- Nekby, Lena. 2002. *How long does it take to integrate? : employment convergence of immigrants and natives in Sweden*. Stockholm: Fief.
- Partt, Susan Hanson and Geraldine. 1991. »Job Search and the Occupational segregation of Women.« *Annals of the Association of American Geographers* 81:229-253.
- Phelps, Edmund S. 1972. »The Statistical Theory of Racism and Sexism.« *American Economic Review* 62:659-61.
- Ram, Monder and Trevor Jones. 1998. *Ethnic minorities in business: Open university Press*.
- Robnison, Robert and Maurice Garnier. 1986. »Class Production among Men and Women in France.« *American Journal of Sociology* 91:250-280.
- Rooth, Dan-Olof and Ekberg Jan. 2003. »Unemployment and earning for second generation immigrants in Sweden.« *Journal of Population Economics* 16:787-814.
- Runfors, Ann. 2003. *Mångfald, motsägelser och marginaliseringar: en studie av hur invandrarskap formas i skolan*. Stockholm: Prisma.
- SCB, (Statistiska Centralbyrån). 2005. »En longitudinell databas kring utbildning, inkomst och sysselsättning (LOUISE) 1990-2002.« SCB, Stockholm.
- Shavit, Yossi, Walter Müller, and Clare Tame. 1998. *From school to work : a comparative study of educational qualifications and occupational destinations*. Oxford: Clarendon Press.
- Similä, Matti. 1994. »Andra generationens invandrare i den svenska skolan.« in *Sortering i skolan, Studier av snedrekrytering och utbildningens konsekvenser*, edited by R. Erikson and J. O. Jonsson. Stockholm: Carlssons.
- Storey, D. J. 1994. *Understanding the small business sector*. London: Routledge.
- Thullberg, Per and Plaszewski. 2004. »Elever med utländsk bakgrund.« Skolverket.
- Vilhelmsson, Roger. 2000. *Ethnic differences in the Swedish youth labor market*. Stockholm: Univ. Swedish Institute for Social Research.
- Österberg, Torun. 2000. *Economic perspectives on immigrants and intergenerational transmissions*. Göteborg: Nationalekonomiska institutionen Handelshögsk.

APPENDIX 1

TABELL A

1. Logistisk regression. Chansen att vara
sysselsatt. oddskvoter i tabellen. N= 85 477

	Modell 1 Exp (B)	Modell 2 Expv (B)	Modell 3 Expv (B)
Utländsk bakgrund (popl. referensgrupp)			
Pop.2NW	.556***	.574***	.608***
Pop.3NW	.716***	.738***	.778***
Pop.4NW	.722***	.723***	.750***
Pop.2ONW	.425***	.436***	.473***
Pop.3ONW	.477***	.482***	.519***
Pop.4ONW	.636***	.629***	.688***
Utbildning 2002		1.154***	1.139***
Arbetslivserfarenhet		1.144***	1.114***
Betyg i Svenska		1.031***	1.077***
Föräldrarnas SEI 0			.678***
Föräldrarnas SEI 2			1.096***
Föräldrarnas SEI 3			1.068
Föräldrarnas SEI 4			1.163***
Föräldrarnas SEI 5			1.179***
Föräldrarnas SEI 6			1.162***
Föräldrarnas utbildningsår			.969***
kön (kvinnor)			.525***
Barn under 6 år hemma			1.425***
Civilstånd (gift/sambo)			1.252***
-2 Log likelihood	63694.227	63509.648	61915.196

*** signifikant på 1%.

APPENDIX 2

Arbetsinkomst

Summa Kontant bruttolön, Inkomst av aktiv näringsverksamhet, Sjukpenning, Havandeskapspenning, Smittbärrpenning, Sjuklönegaranti, Skattepliktig arbetsskadeersättning, Föräldrapenning vid barns födelse eller adoption, Tillfällig föräldrapenning för vård av barn, Närståendepenning och Dagpenning vid repetitionsutbildning och civilförsvär.

Disponibel inkomst

summan av:

- + Kontant bruttolön, semesterersättning, provision m m
- + Andra skattepliktiga förmåner än kontant lön
- + Ersättning från försäkringskassa som utgör inkomst av anställning
- + Ersättning från arbetslöshetskassa vid arbetslöshet
- + Ersättning från arbetslöshetskassa vid arbetslivsutveckling
- + Utbildningsbidrag för doktorander
- + Ersättning från vuxenutbildningsnämnd
- + Dagpenning vid frivillig krigsförbandsövning eller särskild övning
- + Delpension
- + Vårdbidrag
- + Arbetsskadelivränta
- + Ersättning som utgör inkomst av anställning, AGS, TFA
- + Ersättning från försäkringskassa, annat förvärvsarbete
- + Erhållen kostnadsersättning
- Kostnadsavdrag
- + Allmän pension eller tjänstepension
- + Privat pensionsförsäkring och livränta
- + Andra skattepliktiga ersättningar som inte är pensionsgrundande, hobby

- + Periodiskt understöd
- + Inkomst som grundar egenavgifter/särskild löneskatt
- + Vissa ersättningar och förmåner från fåmansföretag
- = Inkomst av tjänst
- + Inkomst av aktiv näringsverksamhet
- + Inkomst av passiv näringsverksamhet
- = Inkomst av näringsverksamhet
- = Sammanräknad förvärvsinkomst
- + Sjöinkomst
- + Inkomstränta och utdelning minus räntebidrag
- + Inkomst vid uthyrning av privatbostad
- + Positiv räntefördelning
- + Realisationsvinst (minus ev realisationsförlust, dock min 0)
- Slutlig skatt (exkl egenavgifter, allmän löneavgift för egenföretagare, särskild löneskatt på förvärvsinkomster, avkastningsskatt, skogsvårdsavgift, särskild löneskatt på egna och anställdas pensionskostnader, inbetald utgående moms, och avdrags gill fastighetsskatt)
- + Skattefri del av barnpension
- + Skattefri del av livränta
- + Särskilt pensionstillägg
- + Kommunalt bostadstillägg (KBT)
- + Särskilt kommunalt bostadstillägg (SKBT)
- + Bostadsbidrag för barnfamiljer samt makar och ensamstående utan barn
- + Studiebidrag
- + Återbetalningspliktiga studielån
- Återbetalt belopp studielån under året
- + Lån i samband med utbildningsbidrag vid arbetsmarknadsutbildning
- + Skattefri sjukpenning
- + Skattefri frivillig pension

- + Dagersättning för värnpliktiga
- + Utryckningsbidrag för värnpliktiga
- + Bostadsbidrag för värnpliktiga
- + Familjepenning för värnpliktiga
- + Bidragsförskott, erhållet belopp
- Underhållsbidrag, utgivet belopp

- + Allmänt och förlängt barnbidrag
- + Flerbarnstillägg
- + Socialbidrag och introduktionsersättning för flyktingar

Källa: SCB, (Statistiska Centralbyrån). 2005.

